

מדברת בקנייני האשה, וראוי לשנות בלשון נקיבה, כל מה שאפשר, [ומאחר שדרך הוא פעמים לשון נקיבה, שנה התנא שלוש בלשון נקיבה].

דרכים – **נקט התנא לשון דרכים**, [ולא דברים כמו שהוא בהרבה מקומות], משום שביאה, שהיא אחת מקנייני האשה נקראת דרך, שנאמר "וְדָרַךְ גְּבַר בְּעַלְמָה" (משלי ל' י"ט), וקנייני כסף ושטר גם כן לצורך ביאה הם, ומאחר שקניינים אלו באים לצורך דבר הנקרא דרך, חוזר התנא לרמוז זאת על ידי שהשתמש בלשון "דרכים". אי"נ משום שכל דבר הרגיל להיות, ראוי לשנותו בלשון דרך, המרמז על רגילות הדבר, ורגילות הוא שיחזור האיש אחר אשה, ויקנה אותה באחד מהקניינים הללו. ולמסקנה, הטעם שנקט התנא לשון "דרכים" **כי כך נוקט בכל מקום שיש בו חילוקי דינים**, [כלומר שיש קניינים שהאשה נקנית בהם, ויש קניינים שאינה נקנית בהם], ורק במקום שאין בו חלוקה, נוקט התנא לשון "דברים", [כגון "רבי אליעזר אומר אתרוג שווה לאילן לכל דבר"].

הרי את מקודשת לי

המקדש אשה, אומר לה בשעת הקניין, "הרי את מקודשת לי". < ומסוגיית הגמרא משמע שכך פירוש, "הרי את מקודשת", כלומר הרי את אסורה לכל העולם כהקדש. "לי", כלומר בשבילי. < והתוס' כתבו, שבפשוטו כך הוא הפירוש, הרי את מקודשת לי, כלומר הרי את מיוחדת ומזומנת לי.

מילים המשמשות בלשון זכר ובלשון נקיבה

בגמרא ובתוס' הובאו מספר מילים, המשמשות בלשון זכר, ובלשון נקיבה, כגון. (א) דרך. (ב) מלחמה. (ג) יד. (ד) שמש. (ה) מחנה. (ו) נר. (ז) חמור.

ומבואר בסוגיה, שאף שכל המילים הללו משמשות הן בלשון זכר והן בלשון נקיבה, ראוי להשתמש בהן בכל פעם לפי העניין. שאם העניין מדבר בזכרים, ישתמש בהם בלשון זכר. ואם העניין מדבר בנקיבות, ישתמש בהן בלשון נקיבה.

דרך האיש לחזר על אשה

רבי שמעון אומר, מפני מה אמרה תורה, "פי יקח איש אשה", ולא כתב, "כי תלקח אשה לאיש"? מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש. **משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי חוזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו**. והאשה היא הצלע שאבדה מהאיש, והדרך היא שיחזר אחריה.

במה נוהג דין ערלה ונטע רבעי

הנוטע כל עץ מאכל, שלוש שנים ראשונות, פירותיו קרוים ערלה,

מסכת קידושין

פרק ראשון האשה נקנית

דף ב'

דקדוק לשון המשנה

המשנה הראשונה במסכת זו פותחת בדין קנייני האשה, "האשה נקנית בשלוש דרכים, וקונה את עצמה בשתי דרכים", ובעזה"י, בדפים הבאים של המסכת, יתבארו הדרכים שהאשה נקנית בהם לבעלה להיות אשתו, והדרכים שהאשה קונה את עצמה ממנו להיות ברשותה להינשא לאחרים.

אך בדף הראשון של המסכת, ביארו את לשון המשנה, מדוע נקט התנא בנוסח שנקט, ולא בנוסח אחר.

האשה^א נקנית – **התנא ייחס את הקניין לאשה ולא לאיש**, [שלא כמו בתחילת פרק שני, ששנה בו "האיש מקדש"], **משום שבמשנתנו מבואר גם איך האשה קונה את עצמה מבעלה, ופעולה זו אי אפשר לייחס לאיש בכל האופנים שקונה את עצמה**, [כגון במיתת הבעל], ומאחר שרצה התנא לשנות את כל דיני המשנה בסגנון אחד, נקט האשה נקנית. **אי"נ התנא ייחס את הקניין לאשה, ללמד שהקניין תלוי ברצונה**, ואין האיש יכול לקנותה על כרכה.

נקנית – **נקט התנא לשון קניין**, [ולא לשון קידושין, שלא כמו בתחילת פרק שני, ששנה בו "האיש מקדש"], **משום שמשנתנו באה ללמד שהאשה נקנית בכסף, וקניין כסף נקרא בתורה בלשון קניין**.

בשלוש דרכים – **נקט התנא שלוש בלשון נקיבה**, [אף על פי שברוב הפעמים במקרא ובתלמוד "דרך" הוא לשון זכר], **משום שמשנה זו**

^א הכא תני בה"א "האשה", וכן בכמה דוכתין גבי איש ואשה קתני בה"א, כמו "האשה שהלכה" "האשה שהלך בעלה" "האשה שנתארמלה" "האיש מקדש". וקשה, דבההיא דתנן "בתולה נשאת", אמאי לא תני הבתולה נשאת. (א) ויש לומר דהכא אקרא קאי, כלומר האשה המבוררת בפסוק, דאשכחנא אשה מבוררת בקרא גבי נשואין, דכתיב "כי יקח איש אשה", אבל בתולה לא קאי אקרא, דלא אשכחנא בשום דוכתא בתולה בקרא מפורש גבי נשואין. [אבל קשה לקמן דתנן "עבד עברי" "עבד כנעני" "אמה עבריה", אמאי לא תני בהם ה"א, דהא מבוררין בפסוק ניהו. ושמה בהני עבד ואמה אין נופל בהן לשון ה"א, שאין מבוררין כל כך, לפי שהוצרך לפרש בהן בהי מינייהו אי בעברי אי בכנעני או בעבריה או בכנענית, דהא גבי יבמה קתני היבמה]. (ב) ואין לחוש כל כך, שבכל מקום שונה התנא לשון הרהוט לו בפה, דכן מצינו שיש מקומות ששונה המעשה קודם המנין, כי האי דהכא, וכן בתולה נשאת ליום הרביעי, אתרוג שוה לאילן בשלש דרכים, והתורה נקנית במ"ח דברים, ויש מקומות ששונה המנין קודם, כמו בעשרה מאמרות, אור ל"ד בודקין. ז' ימים קודם יום הכפורים, בשבעה דרכים בודקין את הזב, בגי' דברים שוו' גיטי נשים לשחרורי עבדים. [תוס'].

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ב. והירקות נמנים לעניין מעשרות לפי השנה שנלקטו בה, אף שהיה רוב גידולם בשנה שלפניה.

ג. ובאתרוג נחלקו חכמים. י"א שדינו כירק, משום שדומה לו בכך שגדל על כל מים, כלומר שטעון השקאה במים שאובים ולא די להם במי גשמים. ורבי אליעזר אומר, שדינו כאילן.

דף ג'

הכוי

הכוי יש בו דרכים שוה לחיה, ויש בו דרכים שוה לבהמה, ויש בו דרכים שוה לחיה ולבהמה, ויש בו דרכים שאינו שוה לא לחיה ולא לבהמה.

שווה לחיה, לענין זה שדמו טעון כיסוי. ושווה לבהמה, לענין זה שחלבו אסור. ושווה לחיה ולבהמה, לענין זה שטעון שחיטה. ואינו שווה לא חיה ולא בהמה, לענין זה שאסור להרביעו הן עם חיה והן עם בהמה.

בדף ה' יתבאר בעזה"י שנחלקו חכמים אם האשה מתקדשת על ידי חופה. ולדעת האומרים שאינה מתקדשת על ידי חופה, משום כך שנה התנא של משנתנו "האשה נקנית בשלושה דרכים", לומר, דווקא בכסף ושטר וחזקה, ולא בחופה.

אשה אינה מתקדשת בחליפין

הכל מודים, שאף שהאשה מתקדשת בכסף, אינה מתקדשת בחליפין, ומשום כך שנה התנא של משנתנו "האשה נקנית בשלושה דרכים", לומר, דווקא בכסף ושטר וחזקה, ולא בחליפין.

רש"י מפרש, שאשה אינה מתקדשת בחליפין, משום שחליפין קונים אף בכלי שאינו שווה פרוטה, ואשה לא מקנה את עצמה בדבר קל כל כך, כי גנאי הוא לה, ומאחר שפעמים מגונה הקניין הזה על האשה להתקדש בו, בטל הוא לגמרי בקידושין, אפילו אם יהיה הכלי שווה הרבה.

ורבינו תם מפרש, שאשה אינה מתקדשת בחליפין, משום שלא מצאנו שום פסוק או לימוד אחר המלמד זאת, ומקניין שדה עפרון אין ללמוד שחליפין קונים, [כמו שלמדו משם לקמן שכסף קונה את האשה], משום שחליפין קונים גם בכלי שאינו שווה פרוטה, ובקניין האמור בשדה עפרון נאמר "כסף", [כלומר ששווה פרוטה], ואם כן הקניין האמור שם הוא קניין שאינו קונה בפחות משווה פרוטה, ואינו קניין חליפין.

מבואר מדברי תוס', שגוי קונה בקניין חליפין.

ואסורים בהנאה, שנאמר, "וכי תבאו אל הארץ ונטעתם פל עץ מאכל ונערתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל" (ויקרא י"ט כ"ג). ולדברי הכל, דין ערלה זה נוהג בכל מיני אילנות, [ואתרוג בכלל. אבל הירקות אין נוהג בהם דין ערלה, והגידולים מותרים כבר בשנה הראשונה].

ובשנה הרביעית של נטיעת האילן, הפירות קרוים נטע רבעי, שדינם כעין מעשר שני, כלומר או יעלה את הפרי עצמו להיות נאכל בירושלים, או יחלל את הפרי על המעות, ואת המעות יעלה לירושלים לקנות בהם דבר מאכל, וזהו שנאמר "ובשנה הרביעית יהיה פל פריו קדש הלולים לה'" (ויקרא י"ט כ"ד). י"א שדין נטע רבעי נוהג מהתורה בכל האילנות, והאתרוג בכלל זה. וי"א שאין נוהג דין נטע רבעי מהתורה אלא בכרם כלומר בענבים, אבל בשאר אילנות לא, [י"מ שאפילו מדרבנן אינו נוהג בשאר אילנות, וי"מ שמדרבנן הוא נוהג בשאר אילנות ובכללם באתרוג].

ולענין הלכה, הכלל הוא, שבארץ ישראל פוסקים כדעת המחמירים, [ואם כן נוהג בה דין נטע רבעי בכל האילנות כדן תורה], ובחול"ל פוסקים כדעת המקילים, [ואם כן לפירוש הראשון, דין זה נוהג בחול"ל רק בכרם, ולפירוש השני דין זה נוהג בחול"ל בכל האילנות כדן דרבנן].

"ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלקיכם" (ויקרא י"ט כ"ה).

מניין שנות השמיטה

א. בפירות הלך אחר החנטה. כלומר, פירות האילן נחשבים פירות שביעית, אם חנטו בשנה השביעית, אף שהיה רוב גידולם בשנה השמינית. אבל אם חנטו בשנה השישית, אף שהיה רוב גידולם בשנה השביעית, אינם נחשבים לפירות שביעית.

ולענין אתרוג. י"מ שדין אתרוג כדן שאר האילנות לגמרי. וי"מ שדין אתרוג כדן שאר האילנות רק לחומרא.

ב. בירקות הלך אחר לקיטה. כלומר, ירקות נחשבים לירקות שביעית, אם נלקטו בשנה השביעית, אף שהיה רוב גידולם בשנה השישית, אבל אם נלקטו בשנה השמינית, אף שהיה רוב גידולם בשנה השביעית, אינם נחשבים לירקות שביעית.

ותוס' כתבו, שדין הירקות תלוי בשנה שגדל בה רוב הירק, שאם גדל הרוב בשנה השישית, אינם נחשבים לירקות שביעית, אף על פי שנלקטו בשנה השביעית, ואם גדל רוב הירק בשנה השביעית, נחשבים לירקות שביעית, אף על פי שנלקטו בשנה השמינית.

מניין שנות המעשר

א. פירות האילן נמנים לעניין מעשרות לפי השנה שחנטו בה, אף שהיה רוב גידולם בשנה שאחריה.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

[ששה חודשים לאחר שהגיעה לנערותה], והזמן השני הוא **כשתגיע לימי נערות**, [שתביא סמני נערות לאחר שתהיה בת שתים עשרה שנים ויום אחד], ואף על פי שלעולם לא תגיע לימי בגרות בעבדות, שהרי כבר יצאה בימי נערות, נכתבו שני הפסוקים, כי אם היה נכתב רק פסוק אחד, היינו לומדים שתצא רק בימי בגרות, ורק על ידי שנכתבו שני הפסוקים, למדנו שיוצאת כבר בימי נערות.

לדברי אביו, הסיבה שנכתב פסוק ללמד, שאמה יוצאת בימי בגרות, משום שיש אמה שנכנסת לימי בגרות, בלא שתהיה נערה קודם לכן, והיא האיילוניית, שאינה מביאה סימני נערות, ונחשבת לקטנה עד שתהיה בת עשרים, [או עד שתהיה בת שלושים וחמש, כמו שיתבאר בעזה"י במקום אחר], ולאחר מכן נחשבת מייד לגדולה, והוצרך הכתוב ללמד, שאם נמכרה לאמה, תצא חנם כשתהיה גדולה.

ולדברי מר בר רב אשי, הסיבה שנכתב פסוק ללמד שאמה יוצאת בימי בגרות, משום שאם הפסוק היה מלמד רק על יציאת ימי נערות, היינו אומרים שרק מי שיש לה ימי נערות נמכרת לאמה עבריה, אבל איילוניית שאין לה ימי נערות, אינה נמכרת כלל, קא משמע לן קרא, שאף איילוניית נמכרת לאמה עבריה.

אין ללמוד קידושי כסף מקנין אמה עבריה

מבואר בסוגינתו שאין ללמוד שאשה נקנית לבעלה בכסף ממה שמצינו קנין כסף באמה עבריה.

שכן אם נבוא ללמוד זאת בקל וחומר הבא, מה אמה עבריה שלא ריבה לה הכתוב קניינים, שהרי אינה נקנית בביאה, ובכל זאת נקנית בכסף, אשה שריבה לה הכתוב קניינים, שהרי נקנית לבעלה בביאה, לא כל שכן שתקנה לו בכסף.

יש לדחות את הקל וחומר הזה כך, אמה עבריה שריבה לה הכתוב קנייני כסף, שהרי גם יוצאת מהאדון בכסף, דין הוא שיקנה אותה האדון בכסף, מה שאין כן אשה, שלא ריבה לה הכתוב קנייני כסף, שהרי אינה יוצאת מבעלה בכסף, דין הוא שלא יקנה אותה בעלה בכסף.

ואם נבוא ללמוד זאת מהיקש, שנאמר בפרשת אמה עבריה, "אם אחרת יקח לו", להקיש אשה לאמה.

לא היינו יודעים שאשה נקנית בפרוטה, כי היינו אומרים שנקנית רק בשני פרוטות כאמה. א"נ מאחר שקניין כסף של אמה נלמד ממה שיוצאת בכסף, אי אפשר ללמוד ממנה שאשה נקנית בכסף, משום שאשה ודאי אינה יוצאת בכסף, [כמבואר בדף ה'].⁴

⁴ קושיה זו ושני תירווציה כתובים בתוס', ולכאורה תירווצים אלו מיישבים גם את שאלת הגמרא, מדוע אין לומדים קניין כסף בקל וחומר מאמה עבריה, ואם כן יליע

אשה אינה יוצאת מבעלה בחליצה

אשה אינה יוצאת מבעלה בחליצה, ואף על פי שיש ללמוד בקל וחומר מיבמה שתצא, [מה יבמה שאינה יוצאת בגט, יוצאת בחליצה, אשת איש שיוצאת בגט, אינו דין שתצא בחליצה], מכל מקום פסוק מפורש מלמד שאינה יוצאת בחליצה, שנאמר "ספר כריתות", ללמד שרק ספר כורת אשה מבעלה, ולא שום דבר אחר.

ומשום כך שנה התנא של משנתנו "וקונה את עצמה בשני דרכים", לומר, דווקא בגט ובמיתת הבעל קונה את עצמה ולא בחליצה.

מניין שאשה נקנית בכסף

שני פסוקים בתורה מלמדים שאשה נקנית בכסף, [הראשון מבואר בגמרא בדף זה, והשני מבואר בגמרא בדף ד'], והוצרכו שני הפסוקים, כי כל אחד מהם מלמד דבר נוסף.

א. בפרשת אמה עבריה נאמר, "וְאִם שָׁלַשׁ אֲלֶהָ לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וְיִצְאָה חָנֹם אִין כְּסָף" (שמות כ"א י"א), ללמד, שבשעה שנעשית נערה, יוצאת מהאדון בלא תשלום, ולמדו מזה חז"ל, שדווקא אמה יוצאת מרשות האדון בלא שיקבל כסף, אבל הבת [הקטנה או הנערה], היוצאת מרשות אביה בקידושין, אינה יוצאת בלא שיקבל כסף, ומזה למדנו שאשה נקנית לבעלה בכסף, וגם למדנו שכסף הקידושין של קטנה או נערה ניתן לאביה.

ב. בפסוק המדבר בקידושין נאמר, "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה" (דברים כ"ד א'), ולמדו חז"ל בגזירה שווה [קִיחָהּ, קִיחָהּ], מהפסוק האמור במכירת שדה עפרון, "וְנִתְּתִי כְסָף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי" (בראשית כ"ג י"ג), שגם הקיחה האמורה כאן היא על ידי כסף, ומזה למדנו שאשה מתקדשת בכסף. וגם למדנו שהאיש הוא המקדש את האשה, שנאמר "כי יקח איש אשה", אבל אשה אינה מקדשת את האיש, שלא נאמר "כי תקח אשה לאיש". מפירוש רש"י משמע, שבא הפסוק ללמד, שאשה שנתנה כסף לאיש, ואמרה לו "הרי אתה מקודש ליי", לא תפסו הקידושין. ומפירוש התוס' משמע, שבא הפסוק ללמד, שאפילו אם האיש נתן לאשה כסף, אלא שהיא אמרה לו "הרי אני מקודשת לך", לא תפסו הקידושין, כי צריך שהאיש יתן ויאמר.

דף ד'

וְיִצְאָה חָנֹם אִין כְּסָף

מלבד מה שלמדנו [מייטור היו"ד שבתבת "אין"] בפסוק זה, שהבת מתקדשת בכסף הניתן לאביה, [כפי שנתבאר לעיל], יש ללמוד עוד מפשט הפסוק, מקצת מדיני אמה עבריה, [דין אחד מהכתוב "וְיִצְאָה חָנֹם", ודין שני מהכתוב "אין כסף"].

לדברי רבה, בא הפסוק הזה ללמד על שני זמנים, שאמה עבריה יוצאת לחירות בלא תשלום, הזמן הראשון הוא כשתגיע לבגרות,

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

בקידושין, כסף יועיל ושטר לא.

מניין שאשה נקנית בביאה

אשה אינה מתגרשת בכסף

הכל מודים שאף על פי שהקשה התורה את הגירושין לקידושין, וכסף מועיל לקניין הקידושין, אין כסף מועיל לקניין הגירושין.

לדברי אב"י, הטעם לכך הוא, כי לא יתכן שסנגור יעשה קטגור.

ולדברי רבא, הטעם לכך הוא, משום שיש מיעוט מפורש בתורה, שאין כסף מועיל לגירושין, שנאמר **"וכתב לה"**, כלומר אין אשה מתגרשת אלא בכתיבה [=שטר].

ולדעת רבי יוסי הגלילי, הטעם לכך הוא, משום שיש מיעוט מפורש בתורה, שאין כסף מועיל לגירושין, שנאמר **"ספר כריתות"**, כלומר אין אשה מתגרשת אלא בספר [=שטר].

אם אשה נקנית בחופה

לדעת רב הונא, כשם שאשה נקנית לבעלה בכסף בשטר ובביאה, כך היא נקנית לבעלה בחופה. והדברים קל וחומר, משום שחופה עדיפה על קניינים אלו, שהרי אם יקדש אדם אשה, ואחר כך יתן לה כסף, [או שטר, או יבוא עליה], לא יועיל לו הדבר לגמור את קניינו, להכניסה לרשותו לגמרי, ועדיין [מעשה ידיה] וירושתה לאביה, אבל אם יקדש אדם אשה, ואחר כך יכניסנה לחופה, יועיל לו הדבר לגמור את קניינו, להכניסה לרשותו לגמרי, וכשם שבגמר הדבר חופה עדיפה על קניין כסף [ושטר וביאה], כך בתחילת הדבר היא עדיפה, ואם בקניין כסף [או שטר או ביאה] **אשה נקנית לבעלה, קל וחומר שבקניין חופה אשה נקנית לבעלה.**

וכתבו התוס', שלדברי חכמים, הקל וחומר הזה דחוי, משום שלא מצינו שחופה עדיפה, אלא כשהיא אחר קידושין, ודיו לבא מן הדין להיות כנידון, כלומר אין לך ללמוד מכאן שחופה עדיפה, אלא אחר קידושין, והקל וחומר הזה לא נאמר אלא אליבא דרבי טרפון, האומר שבכל מקום שהקל וחומר נדחה לגמרי על ידי טענה זו, אין אומרים דיו לבא מן הדין להיות כנידון, ולומדים מהקל וחומר אף להיות יותר מהנידון.

ולדעת החולקים על רב הונא, אי אפשר ללמוד בקל וחומר, מכסף [שטר או ביאה], שחופה תקנה, משום שכל אחד מהקניינים הללו עדיף על קניין חופה, שהרי כל אחד מהם קונה לפעמים אף על כורחו של הנקנה, [ביאה ביבמה, שטר בגירושין, וכסף באמה עבריה, י"מ שהאב מוכר אותה על כורחה, וי"מ שהאדון מיעד אותה על כורחה], אבל קניין חופה לעולם אינו קונה על כורחו של הנקנה.

ורב הונא דוחה טענה זו, משום שלדעתו אם הסיבה שקניינים אלו

אשה נקנית לבעלה בביאה, שנאמר **"כי יקח איש אשה ובעלה"** (דברים כ"ד א'), ומאחר שלמדנו מכאן שאשה נקנית בביאה, יש ללמוד בגזירה שווה, **"קוחה"**, **"קוחה"**, מעריות, שהעראה דינה כגמר ביאה, ומשעה שהערה בה הבעל, קנאה.

אבל אין ללמוד שאשה נקנית בביאה, בקל וחומר מיבמה, [מה יבמה שלא ריבה לה הכתוב קניינים, שהרי אינה נקנית בכסף, ובכל זאת נקנית בביאה, אשה שריבה לה הכתוב קניינים, שהרי נקנית לבעלה בכסף, לא כל שכן שתקנה לו בביאה]. משום שיבמה זקוקה ליבם משעת מיתת אחיו, ולכן קניין ביאה האומר בה אינו עושה דבר שלם, שאינו אלא גומר את הקניין שמחמת המת, ומזה אין ללמוד שקניין ביאה יקנה אשה לבעלה, מאחר שלעניין זה צריכים אנו קניין העושה דבר שלם.

והקשו התוס', הלא מתוך שיבמה אינה נקנית בכסף כאשה, מוכח שאין מועיל לה מה שהיא זקוקה ליבם, שאם היה מועיל לה להיות עדיפה על אשה, היתה צריכה להיקנות ליבם, לפחות גם בכל הדברים שאשה נקנית בהם לבעלה.

א. ותירץ ר"י, שבאמת לא אמרו שיש ליבמה עדיפות על אשה מחמת שהיא זקוקה, אלא לעניין קניין ביאה, שבו מתקיימת עיקר מצוות הייבום, (ואף שגם בו מתקיימת עיקר מצוות הקידושין, מכל מקום יבמה עדיפה שכן זקוקה כבר ליבם), אבל לעניין שאר קנייני האשה, אין היבמה עדיפה מחמת זקיקותה.

ב. והר"א משזנ"א ביאר, שכוונת הגמרא בתירוץ, שאפילו אם באמת אשה עדיפה, מחמת שריבה לה הכתוב קניינים, מכל מקום לא נוכל ללמוד מיבמה, שביאה קונה אשה לבעלה, משום שלא נאמר ביבמה דין כזה, שהרי לא נאמר שם שביאה קונה, אלא שגומרת קניין שכבר החל.

דף ה'

מניין שאשה נקנית בשטר

האשה נקנית לבעלה בשטר, [שכותב על השטר "הרי את מקודשת לי" ונותן לה את השטר לשם קידושין], שנאמר בפרשת גירושין, **"וַיִּצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה לְאִישׁ אַחֲרָיִךְ"** (דברים כ"ד ב'), **להקיש קידושין לגירושין**, ללמד שכשם שגירושין בשטר, כך גם קידושין בשטר.

אבל אין ללמוד שאשה נקנית בשטר בקל וחומר, ממה שנקנית בכסף, [מה כסף שהתמעט בקנייני האשה, שהרי אינה יוצאת מבעלה בקניין כסף, ובכל זאת מועיל הוא להקנותה לבעלה, שטר שלא התמעט בקנייני האשה, שהרי יוצאת מבעלה בשטר, לא כל שכן שיועיל להקנותה לבעלה]. משום שמצינו, שפעמים כסף מועיל לקנות, ושטר לא, [כגון בפדיון הקדשות ורבעין], ואם כן יתכן שאף

מדוע לא נאמרו התירוצים הללו בגמרא, ועיין חידושי מהרש"א.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רזזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

וכן בענין הגירושין נאמר, "ושלחה", ללמד שהאיש הוא זה שמשלח [=מגרש] את האשה, אבל האשה אינה משלחת אותו. ולכן המגרש צריך לומר לשון שמשמעותו שהוא משלח את האשה ממנו, כגון, "הרי את משולחת", "הרי את מגורשת", "הרי את מותרת לכל אדם". **ואם אמר לה לשון שמשמעותו שהוא משלח את עצמו ממנה**, כגון "איני אישך", "איני בעליך", "איני ארוסך", **אין כאן אפילו ריח של גט.**

המקדש אשה בלא לדבר מעניין הקידושין תחילה

המקדש אשה בלא לדבר מעניין הקידושין תחילה, אינה מקודשת אלא אם אמר לה בלשון שהכל מבינים שהוא לשון קידושין, שאז אם קבלה את הכסף, הדבר מוכיח שהסכימה להתקדש לו. ואם אמר לה בלשון שאין הכל מבינים שהוא לשון קידושין, אף על פי שמוכח מפסוקי המקרא שכן משמעות הלשון, אינה מקודשת.

ואלו הלשונות שבזמן חז"ל היו הכל מבינים שהם לשון קידושין. "הרי את אשתי", "הרי את ארוסתי", "הרי את קנויה לי", "הרי את שלי", "הרי את ברשותי", "הרי את זקוקה לי", "הרי את לקוחתי" [על שם "כי יקח איש אשה"]. ובארץ יהודה גם "הרי את חרופתי".

ואלו הלשונות שבזמן חז"ל לא היו הכל מבינים שהם לשון קידושין, אף שבאמת כן משמעותם. "הרי את מיוחדת לי", [על שם "והיו לבשר אחד"]. "הרי את מיועדת לי", [על שם "אשר לא יעדה"]. "הרי את עזרתי", [על שם "עזר כנגדו"]. "הרי את נגדתי", [על שם "עזר כנגדו"]^א. "הרי את עצורתי", [על שם "אשה עצורה לנו", א"נ מלשון "עצרת", כלומר אסופה]. "הרי את צלעתי", [על שם "ויקח מצלעו"]. "הרי את סגורתני", [על שם "ויסגור בשר תחתנה"]. "הרי את תחתני", [אולי על שם "ויסגור בשר תחתנה"]. "הרי את תפושתי". ובשאר מקומות חוץ מיהודה גם "הרי את חרופתי", [על שם "והיא שפחה נחרפת לאישי", שיש מפרשים את הפסוק, בחציה שפחה וחציה בת חורין, ששייך בה עניין הקידושין, מחמת חציה המשוחרת].

המקדש אשה כשדברו תחילה מעניין הקידושין

אם אמר לה בלשון שהכל מבינים שהוא לשון קידושין, הכל מודים שהיא מקודשת שאז אם קבלה את הכסף, מוכח שהסכימה להתקדש לו.

ואם אמר לה בלשון שאין הכל מבינים שהוא לשון קידושין, אלא שמוכח מפסוקי המקרא שכן משמעות הלשון, ספק בגמרא אם היא מקודשת.

^א כן הגרסא בגמרא, אבל מפירוש רש"י משמע קצת, ששני לשונות אלו אחד הם, כלומר שאמר לה, "הרי את עזרתי נגדתי".

קונים במקומות מסוימים על כורחו של הנקנה, משום שהם קניינים מעולים, מדוע אינם קונים בכל מקום על כורחו של הנקנה, אלא וודאי לא מחמת עדיפותם הם קונים באותם מקומות על כורחו של הנקנה, אלא מחמת גריעות הנקנה באותם מקומות, ואם כן אין להוכיח כלל שקניינים אלו עדיפים בעצמותם על קניין חופה. כן יתכן לבאר דבריו.

אם קידושי הבת ומכירת הבת נחשבים לקניין על כורחו

רש"י מפרש, שמה שאב מקדש את בתו נגד רצונה, ומה שאב מוכר את בתו נגד רצונה, נחשב למכירה בעל כורחו של הנקנה.

ורבינו תם מפרש, שמה שאב מקדש את בתו נגד רצונה, ומה שאב מוכר את בתו נגד רצונה, אינו נחשב למכירה בעל כורחו של הנקנה, כי האב הוא המקדש והמוכר, והקניין נעשה על דעתו.

ויש מפרשים, שקידושי הבת אינם נחשבים למכירה על כורחו של הנקנה, כי זכות הם לה, אבל מכירת הבת לאמה נחשבת למכירה על כורחו של הנקנה, כי חובה היא לה.

כתבו התוס', שאף על פי שהאדון מייעד את שפחתו לאשה, על כורחו של אב, מכל מקום אינו כונסה לחופה, על כורחו של אב.

צורת קידושי כסף

מאחר שנאמר בתורה, "כי יקח איש אשה", למדנו, שהאיש עושה את קניין הקידושין.

ולכן, אם נתן לה כסף, ואמר לה שמקדשה לו, הרי זו מקודשת.

אבל אם היא נתנה לו כסף, ואמרה לו שמתקדשת לו, אינה מקודשת.

ואם נתן לה כסף, והיא אמרה לו שמתקדשת לו. ללשון הראשון אינה מקודשת. וללשון השני ספק מקודשת.

ואם נתנה לו כסף, ואמר לה שמקדשה לו, אינה מקודשת, אלא אם כן הוא אדם חשוב, שמי שנתן לו ממון נהנה מכך, ואם כן כשנתנה לו, הרי זה כאילו קבלה בעצמה, ודינו כמי שנתן לה כסף, ואמר לה שמקדשה.

דף ו'

לשון קידושין ולשון גירושין

בענין הקידושין נאמר, "כי יקח איש אשה", ללמד שהאיש הוא זה שלוקח [=מקדש] את האשה, אבל האשה אינה לוקחת אותו. ולכן המקדש צריך לומר לשון שמשמעותו הוא לוקח את האשה אליו, כגון "הרי את מקודשת לי", "הרי את מאורסת לי", "הרי את לי לאשה". **ואם אמר לה לשון שמשמעותו הוא לוקח את עצמו אליה**, כגון "הריני אישך", "הריני בעליך", "הריני ארוסך", **אין כאן אפילו ספק קידושין.**

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רזזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

אדם לקדש אשה, בהנאה שבאה לה ממנו, משום שגם הנאה שווה כסף.

ולכן, אף על פי שהמקדש אשה במלווה, אינה מקודשת, אם קידש אותה בהנאות הבאות לה ממנו מחמת מלווה, היא מקודשת, [אם כוונתם שתתקדש לו בכך], אלא שיש אופנים שאסור לעשות כן משום איסור ריבית.

א. הנאת מחילת ההלוואה. אם אשה היתה חייבת לאיש ממון, ומחל לה על החוב, הרי באה לה הנאה ממנו, ולכן אם קידש אותה באותה הנאה, היא **מקודשת**.

ב. הנאת הארכת זמן הפירעון. אם אשה היתה חייבת לאיש ממון, והאריך לה את זמן הפירעון, הרי באה לה הנאה ממנו, [והנאה זו שווה ממון, כי אם לא היה רוצה להאריך לה את הזמן, היתה נאלצת לשלם לאחרים שיפצירו בו לעשות כן], ולכן אם קידש אותה באותה הנאה, היא **מקודשת**. אבל **אסור לעשות כן, מפני שעניין זה דומה לריבית**, שהרי האיש מקבל יותר ממה שהלווה, אלא שאין זה ריבית גמורה, כיוון שלא קצץ לה דמים, ולא קיבל ממנה ממון ממש. כן פירש רש"י, אולם **התוס' כתבו, שריבית גמורה יש כאן**, משום שזכה באשה בלא לתת לה פרוטה, אף שאין אשה נקנית בפחות מפרוטה, ואם כן הרי זה כאילו נתנה לו פרוטה.

ג. הנאת הארכת זמן פירעון חוב אחרים. אם אשה היתה חייבת לראובן ממון, והלך שמעון ונתן לו מעט ממון, כדי שיאריך לה את זמן הפירעון, הרי באה לה הנאה משמעון, ולכן אם קידש אותה באותה הנאה, היא **מקודשת**. אבל **אסור לעשות כן, מפני שעניין זה דומה לריבית**, שהרי נשכר המלווה ממון מחמת הלוואתו, ומכל מקום אין כאן ריבית גמורה, כי לא אסרה תורה אלא כשהלווה עצמו משלם ממון למלווה, אבל אם אדם אחר משלם לו, אין כאן איסור תורה, וחכמים אסרו אף כשאדם אחר משלם למלווה, אם הלווה מהנה אותו, כי אז נראה שהוא שילם למלווה בשליחות הלווה, ולכן יש איסור בקידושין הללו, משום שהאשה הלווה, מקנה עצמה למי שמשלם למלווה.

מתנה על מנת להחזיר

הנותן מתנה לחבירו על מנת שיחזירנה לו, כל זמן שהיא ביד המקבל, עד שיחזיר אותה, הרי היא של המקבל לגמרי, **כמתנה גמורה**, ובלבד שיתקיים התנאי, כלומר שלבסוף יחזיר את המתנה.

ולכן, מעיקר הדיון, כל דבר הנקנה בקניין כסף, כגון קרקע ואשה, אם הקונה או הבעל נותנים את הכסף על מנת שיחזירו להם, הרי זה כאילו נתנו את הכסף לגמרי, וחל הקניין, ובלבד שלבסוף יחזור הכסף לקונה.

אלא שחכמים תקנו, שאשה לא תהא מקודשת באופן הזה, כי

ואם נתן לה את כסף הקידושין **בלא לומר כלום**. **לדעת רבי יהודה, אינה מקודשת**. **ולדעת רבי יוסי, היא מקודשת** [י"א רק אם נתן לה בעודם עסוקים בעניין הקידושין עצמם. וי"א אף אם עסוקים בעניין אחר הקשור לקידושין, כגון בעניין הנדוניה, או הפרנסה].

כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין

מבואר בסוגיתנו, שכל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין, לא יהא לו עסק עימהם.

רש"י מפרש, שהכוונה לכך שכל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין, כלומר שאינו בקי בהלכותיהם כראוי, אין ממנים אותו להיות דיין בדברים אלו, שמא יתיר איסור ערווה, ולא נוכל לתקן את אשר עיוות, [ובכלל זה מי שאינו יודע שאשה מקודשת, אם דיבר עמה על עסקי קידושיה, ובתוך כך (בעודם עסוקים באותו עניין), נתן לה כסף בלא לומר דבר].

והר"ר עזריאל מפרש, שכל אדם שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין, לא ידבר עם הנשים בעניינים אלו, שמא יקדש אשה בלא לשים לב, ונמצא אחר הבא עליה אחר כך בא על אשת איש, או שמא יגרש את אשתו בלא לשים לב, וכשיתן לה אדם אחר קידושין, נמצא הראשון בא על אשת איש.

לשונות גט אשה וגט שחרור

כתב לאשתו אחד מלשונות אלו, "הרי את לעצמך", "הרי את מותרת לכל אדם", הרי זו מגורשת. אבל כתב לאשתו אחד מלשונות אלו, "הרי את בת חורין", "אין לי עסק בך", אינה מגורשת.

כתב לשפחתו אחד מלשונות אלו, "הרי את בת חורין", "הרי את לעצמך", "אין לי עסק בך", יצאה לחירות. אבל כתב לה, "הרי את מותרת לכל אדם", לא יצאה לחירות, שלשון גירושין הוא, ולא לשון שחרור, משום שאם הוציאה לחירות, לא התירה בעבדים. אבל לאשה לשון גט הוא, שעל ידי הגירושין הוא מתירה לכל מי שהיתה אסורה מחמתו.

המקדש במלווה

המלווה מעות לחבירו, זכה בהם הלווה משעה שקיבלם, ומאז אינם שייכים כלל למלווה, אלא שמוטל עליו לשלם למלווה את שוויים, כשיגיע זמן הפירעון.

ולפיכך המקדש אשה במעות שכבר הלווה לה, אינה מקודשת, משום שלא נתן לה כלום לשם קידושין, שהרי הכסף הזה שלה כבר משעת ההלוואה.

המקדש בהנאות הבאות מהלוואה

כשם שאשה נקנית בכסף, כך היא נקנית בשווה כסף, ולפיכך יכול

קידושין ומכר מדין ערב ועבד כנעני

אחרי שלמדנו, שאדם משעבד את עצמו, למי שממלא את מבוקשו להטיב לאחרים, אף על פי שהוא אינו מקבל ממנו דבר [=מדין ערב]. וכן שאדם קונה לחבירו ממון מאדם אחר, אף על פי שהזוכה עצמו אינו משלם על כך [=מדין עבד כנעני].

דינה שאמרה לראובן, תן מנה לשמעון, ואקדש בזה לשמעון, אם ייתן ראובן מנה לשמעון, ויאמר לה אחד מהם "הרי את מקודשת לשמעון", הרי דינה **מקודשת לשמעון**, כי כשמלא ראובן את מבוקשה, לתת מנה לשמעון, שיעבדה עצמה לראובן, [כמבואר מדין ערב], ומעתה יכול ראובן לקנות אותה לשמעון, אף על פי ששמעון לא שילם על כך כלום, [כמבואר מדין עבד כנעני].

וכן לעניין מכר, לוי שאמר לראובן, תן מנה לשמעון, ויקנה בכך את שדי, אם ייתן ראובן מנה לשמעון, יזכה שמעון בשדה לוי.

המקדיש אבר מבהמתו לעולה

ו"א שהמקדיש אפילו רק רגלה של בהמה לעולה, פשטה קדושת העולה בכל גוף הבהמה, ודינה כדין בהמה שהוקדשה כולה להיות עולה.

ו"א שרק אם הקדיש ממנה אבר שהנשמה תלויה בו, [כמו לב וריאות], הדין כן, אבל הקדיש ממנה את רגלה, לא פשטה קדושת העולה בכל גופה, ואין קדושה אלא ברגלה, [נימכור את הבהמה למי שצריך עולה כזו, וישלם לו את שווייה פחות שווי רגלה].

מדיני דחייה בקרבנות

המקדיש בהמה [או עוף] לקרבן, וארע בה איזה עניין, המעכבה מלקרב למזבח. ו"א שמאחר שנדחית מהמזבח פעם אחת מעתה היא דחוייה ממנו לעולם, אף כשיסור אותו עניין. ו"א שבאופנים מסוימים, כשיסור אותו עניין שמחתו נדחית, תשוב להכשרה, ותקרב על המזבח, ויש בזה שלושה עניינים.

א. דחוי מחיים או לאחר מיתה.

ו"א שרק אם ארעה הדחייה אחרי שכבר נשחטה הבהמה לקרבן, לא תוכשר עוד לעולם, אף כשיסור ממנה המעכב, אבל אם ארעה הדחייה מחיי הבהמה, תשוב ותוכשר לקרבן, כשיתבטל ממנה הדבר המעכב.

ו"א שגם אם ארעה הדחייה בחיי הבהמה, לא תוכשר עוד לעולם להיקרב למזבח, אף כשיסור ממנה הדבר המעכב.

ב. דחוי מעיקרו או לאחר שהוקדש.

ו"א שרק אם ארעה הדחייה לאחר שהוקדשה הבהמה בהכשר, לא תוכשר עוד לעולם, אף כשיסור ממנה המעכב, אבל אם היה בה הדבר המעכב מתחילת ההקדש, תשוב ותוכשר לקרבן, כשיתבטל ממנה.

דרך העולם לעשות כעין זה בקניין חליפין, [שהמוכר מושך את סודרו של הקונה, ובכך מקנה לו את הדבר שרוצה לקנות, ולאחר מכן מחזיר לו את סודרו], וכשיראו שאשה מתקדשת בכסף הניתן לה על מנת שתחזיר, יטעו, ויחשבו שנקנית בחליפין, ויאמרו שאשה נקנית בחליפין, וזה אינו אמת, ולכן תקנו שאף בזה לא תהא מקודשת. [כן בארו התוס' את הסוגיה].

וכן לעניין מתנות כהנים, שציוותה תורה לתת להם, [כתרומה ופדיון הבן], מעיקר הדין אם ייתן להם ישראל את המתנות, על מנת שיחזירו לו, קיים בכך מצוות נתינה, [אם החזירו לו לבסוף]. אבל חכמים אסרו לעשות כן, משום שנראה שמסכימים לקבל באופן הזה, בתמורה לתרומות אחרות שיתן להם, ואסרו חכמים שיסייע הכהן לישראל, בתמורה לקבלת התרומה.

דף ז'

קידושין ומכר מדין ערב

בהלכות ערבות הלוואה חידשה תורה, שאדם משעבד את עצמו, למי שממלא את מבוקשו להטיב לאחרים מממונו, אף על פי שהוא אינו מקבל ממנו דבר, שכשהלווה מקבל ממון מהמלווה מחמת בקשת הערב, הערב משתעבד למלווה, אף על פי שלא קיבל ממנו כלום. ומשם יש ללמוד שכן הדין בשאר מקומות.

ולכן אשה נקנית למי שממלא את רצונה להטיב לאחרים מממונו, אף על פי שהיא אינה מקבלת ממנו דבר, ובלבד שיאמר בשעת הנתינה, "הרי את מקודשת לי בזה שנתתי ממון לפלוני".

וכן לעניין מכר, שדה לוי נקנית בקניין כסף לשמעון, אף על פי שלא קיבל ממנו לוי דבר, אם נתן ממון לראובן, למלאות את רצונו של לוי, להטיב לראובן.

קידושין ומכר מדין עבד כנעני

בהלכות עבדים כנענים חידשה תורה, שאדם קונה לחבירו נכסים מאדם אחר, אף על פי שהזוכה עצמו אינו משלם על כך, שכשהאדון מקבל ממון מכל אדם תמורת שחרור העבד, העבד זוכה בעצמו, אף על פי שאינו משלם על כך כלום. ומשם יש ללמוד שכן הדין בשאר מקומות.

ולכן הנותן ממון לאשה, כדי שיקנה אותה אדם אחר, היא מקודשת לאותו אדם, [אם מינה את הנותן לשלוחו], ובלבד שיאמר הנותן בשעת הנתינה, "הרי את מקודשת לפלוני בזה שנתתי לך ממון".

וכן לעניין מכר, אם נתן ראובן ממון ללוי, כדי שיזכה שמעון בשדהו, נקנית השדה לשמעון.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

וכל זה במקדש בלשון קידושין, שמצאנו קדושה המתפשטת בכל הגוף, אבל אמר לה, **"חציין מאורס ליי"**, אפילו אם רצו שיתפשטו האירוסין בכולה, **אינה מקודשת כלל**.

וכשאירס את שני חצאיה, כל אחד בפני עצמו, ספק בגמרא אם מצטרפים החצאים, ותפסו האירוסין, [כגון "חציין בחצי פרוטה וחציין בחצי פרוטה", או "חציין בפרוטה וחציין בפרוטה", או "חציין בפרוטה היום וחציין בפרוטה למחר", או "שני חציין בפרוטה"].

מקבל קידושין לשתי בנותיו משליח אחד

כבר נתבאר בדף ג', שהאב זכאי בקידושי בתו. ומי שהיו לו שתי בנות קטנות, ובא לקבל קידושין עבור שתיהן, משליח אחד של שני אנשים, **ספק בגמרא אם צריך השליח לתת לו שתי פרוטות**, משום שבא לקדש שתי נשים, או שדי בפרוטה אחת, משום שהמקבל אחד הוא.

בתך ודבר נוסף בפרוטה

"בתך ופרתך בפרוטה", או "בתך וקרקעך בפרוטה", **ספק אם הכוונה שכל אחד מהם יקנה בחצי פרוטה, ואם כן אינה מקודשת**, כי אין קידושין בפחות מפרוטה, או שהכוונה שהבת **תתקדש בפרוטה, והדבר השני במה שראוי**, כגון פרה במשיכה, וקרקע בחזקה.

קידושין בשווה כסף

כשם שאשה מתקדשת בכסף, כך היא מתקדשת בשווה כסף^א. אלא שיש אופנים, שאין האשה מתקדשת בשווה כסף, אלא אם כן העריכו את שווי קודם הקידושין, ונחלקו בדין זה רבה ורב יוסף.

א. אמר לאשה, **"התקדשי לי בחפץ זה כפי מה שהוא שווה"**, והיה שווה לפחות פרוטה. **ללשון הראשון בגמרא, הכל מודים שהאשה מקודשת, אף על פי שלא העריכו את שווי קודם הקידושין. וללשון שני נחלקו בזה רבה ורב יוסף, ולדעת רב יוסף אינה מקודשת**, אלא אם כן ידעה קודם הקידושין את שווי של החפץ.

ב. אמר לאשה, **"התקדשי לי בחמישים זוז והרי לך חפץ זה השווה כן"**, ולא היה שווה חמישים זוז, הכל מודים שאינה **מקודשת**.

ג. אמר לאשה, **"התקדשי לי בחמישים זוז, והרי לך חפץ זה השווה כן"**, והיה שווה חמישים זוז, **ללשון הראשון בגמרא**

^א ובדף ב' ביארו התוס', שדבר זה נלמד, מהדין האמור בעבד עברי, שנקנה לגוי בכסף ובשווה כסף, כמבואר בדף ח'. [ולעניין פדיון הבן והקדש, למדו זאת חז"ל בפרט וכלל ופרט].

וי"א שגם אם היה בה הדבר המעכב מתחילת הקדשה, לא תוכשר עוד לעולם להיקרב למזבח, אף כשיסור ממנה.

וכתבו התוס', שיתכן שיהיה קרבן דחוי מעיקרו למזבח, אף כשהוקדש מתחילה קדושת הגוף להיקרב למזבח, כגון שעבד המפריש עבודה זרה, שכל קרבנותיו דחויים [עד שיעשה תשובה], אף על פי שמקדישם להיקרב למזבח.

ג. **דחוי קדושת דמים** או קדושת הגוף.

י"א שלא נאמר דין דחיה, לפסול את הנדחה לעולם, אף כשיסור ממנו הדבר המעכב, אלא בדבר שהיה קדוש מתחילה קדושת הגוף על מנת שיוקרב בעצמו למזבח, אבל **דבר שהיה קדוש מתחילה קדושת דמים, ומשום שלכך הוקדש לא היה ראוי למזבח, אם יעשוהו אחר כך קדושת הגוף, יוכשר ליקרב למזבח**.

וי"א שגם דבר שהיה קדוש מתחילה קדושת דמים, ומשום שלכך הוקדש לא היה ראוי למזבח, **נדחה לעולם**, אף אם יעשוהו אחר כך קדושת הגוף.

וכתבו התוס', שיתכן שיהיה קרבן דחוי מחמת שהוקדש לדמים, ואינו דחוי מעיקרו, שמצד עצמו ראוי הוא להיקרב, כגון מפריש נקיבה לפסחו, שאינה ראויה לכך, ולכן אינה קדושה אלא קדושת דמים, ואחר כך ילדה זכר הראוי לפסת, ואף על פי כן דחוי הוא, כי אינו קדוש אלא לדמיו מחמת הקדש אמו.

ולדעת רבי יוחנן, בכל שלוש המחלוקות ההלכה היא שהקרבן נדחה לעולם, ולכן בהמת שותפים שהקדיש אחד מהם את חלקו, [ואינה אלא קדושת דמים, כי אינה ראויה למזבח, משום שאין בהמה קרבה לחצאים, ואין בכוחו להקדיש אלא את חציו], אם ישוב ויקנה את חלקה השני, ויקדיש אותו, לא תקרב הבהמה, אף שהיתה (א) דחויה מתחילת הקדשה, (ב) ודחיה היתה מחמת שהוקדשה לדמים, (ג) והיתה הדחיה מחיי הבהמה. ודין נוסף נאמר בה, שעושה תמורתה כמותה.

קידושין לחצאים

האומר לאשה, **"התקדשי לחציין"**, או **"התארסי לחציין"**, הרי זה **מקודשת לו לגמרי**, כי כוונת הדברים, שיישא אותה עם אשה אחרת, והרי זה כאילו כל אחת נשואה לחציו, ומאחר שאדם אחד נושא שתי נשים, דבריו קיימים.

והאומר לאשה **"חציין מקודש ליי"**, **אם כוונתו שתינשא לאיש נוסף זולתו**, ובזה תחשב שחצייה מקודשת לו, **אינה מקודשת כלל**, כי אשה אחת אינה נישאת לשני אנשים, ואינו יכול לקדש אותה אלא באופן מושלם. אולם **אם כוונתם שיתפשטו הקידושין בכולה**, [כמקדיש אבר בהמה שהנשמה תלויה בו, שפושטת הקדושה בכל הבהמה], דבריו קיימים, **וכולה מקודשת לו**, [וכשאמר, "חציין בפרוטה וחציין בפרוטה", מוכח שרצו שיתפשטו הקידושין בכולה, ומקודשת משעה שקידש חצייה הראשון].

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

לאחר זמן. **ואם היה מונה דינרים לידה בזה אחר זה**, אינה מקודשת **עד שתקבל מנה שלם**, כי בזה שמונה הדינרים לידה, הדבר מוכיח שכוונתו לקדשה בכל המנה, ועד שלא ייתן לה את כולו, יכולים שניהם לחזור בהם.

ב. האומר לאשה, "התקדשי לי במנה זו". אינה מקודשת **עד שיתן לה את כל המנה, ויהיה אותו מנה שאמר שלם בלא חסרון**, כגון שלא היה מנה שלם, או שהיה אחד הדינרים של נחושת. ואם היה אחד הדינרים יוצא רק על ידי הדחק, האשה מקודשת, אבל צריך להחליף לה לדינר טוב.

המקדש במשכון

האומר לאשה, "התקדשי לי במנה", ולא נתן לה מנה, אלא זקף אותו **במלווה, ונתן לה משכון על החוב, אינה מקודשת**, כי לא נתן לה כלום לקידושיה. שהרי את המנה לא קבלה. ואת המשכון לא הקנה לה להתקדש בו. [ורק אם הקנה לה את המשכון שתתקדש בו, היא מקודשת].

ואם הלווה ממון לאדם אחר, ונטל ממנו משכון על ההלוואה, והלך המלווה **וקידש את האשה בחוב שחייב לו הלווה**, ונתן לה את המשכון, היא מקודשת, **כי המשכון קנוי לבעל החוב**, [אם ניתן לו בשעת ההלוואה קנוי למקצת דברים, ואם ניתן לו לאחר מכן קנוי לגמרי], וכשנתן לאשה את החוב, **זכתה במשכון עם החוב, והתקדשה בו.**

ברכה למלווה

אסור ללווה לברך את המלווה מחמת ההלוואה, משום ריבית דברים.

נתינה של צדקה

אין נתינה נקראת צדקה, אלא כשנותן הנותן משלו, שנאמר "אָבָן שְׁלֶמָה נִצְדָּק", ודרשו, צדק משלך ותן לו.

זרקה מעות הקידושין

האומר לאשה "התקדשי לי במנה", ונטלה ממנו, **וזרקה אותה לפניו, או לים**, מראה בכך שאינה חפצה בקידושין, **ואינה מקודשת.**

ומהטעם הזה, אף על פי שאשה מתקדשת, למי שנותן ממון לאחרים על פי דבריה, כדין ערב, [כמבואר לעיל בדף ז'], כל זה, כשהיא בקשה ממנו מעצמה לעשות כן תמורת קידושיה, אבל אם אחרי שביקש ממנה לקדשה, **אמרה לו שיתן את הכסף לאחרים, אינה מקודשת** כשיעשה כן, כי באמרה זאת מראה שאינה חפצה בקידושין, ומשטה בו שיתן את הכסף למישהו אחר. ובכלל זה כשאמרה לו לתת הכסף לאביו, ולאביה, ולשאר בני אדם, או שתאמר לו **להניח על הסלע, או לתת ככר לכלב.**

נחלקו בזה רבה ורב יוסף, ולדעת רב יוסף אינה מקודשת, אלא אם כן ידעה קודם הקידושין את שווי של החפץ, כי כל זמן שלא העריכו אותה, אינה סמוכה ובטוחה שהחפץ שווה כמו שאמר, ואינה מתכוונת להתקדש לו בו. [ומגרסת הגמרא משמע, שגם ללשון השני נחלקו בדין הזה. **אולם התוס'** בדף ט' **כתבו, שללשון השני, הכל מודים שאינה מקודשת**, אם לא העריכו את החפץ קודם הקידושין].

ומסקנת הגמרא [בדף ט'] שהלכה כרבה, **והאשה מקודשת אף כשלא העריכו את החפץ קודם הקידושין**, [אף כשאמר לה, "התקדשי לי בחמישים זוז והרי לך חפץ השווה כן", וכן היה שווה].

אולם רבינו תם כתב, שכל זה בדברים שערכם ידוע, ואין רגילים לטעות בהם הרבה, אבל המקדש **באבנים טובות ומרגליות, שאפשר לטעות בערכם הרבה, אינה מקודשת, אלא אם כן העריכו אותם קודם הקידושין**, וידעה את ערכם, < ומחמת הדין הזה, נהגו שלא לקדש נשים בטבעת שיש בה אבנים טובות.

דף ח'

קניין עבד עברי לגוי

בפרשת גאולת עבד עברי הנמכר לגוי נאמר, "מכסף מקנתו", ולמדו מזה חז"ל, שהגוי קונה אותו **בכסף, אבל לא בתבואה** וכלים. ובאו בגמרא כמה ביאורים, איזה קניין בא הפסוק למעט.

"**א שאינו נקנה בשווה כסף שלא העריכו אותו מתחילה**, [אבל אי אפשר לומר שהפסוק ממעט שווה כסף לגמרי, כי מהכתוב "ישיב", יש רבות שווה כסף].

וי"א שאינו נקנה בשווה כסף, שאינו שווה פרוטה.

וי"א שאינו נקנה בחליפין. [שלא כעבד כנעני הנקנה בחליפין].

מקבל עליו דבר ביותר משווי

אף על פי שקצבה תורה חמשה סלעים לפדיון הבן, **אם הסכים הכהן לקבל חפץ שאינו שווה כך, כאילו הוא שווה כך, והוא צריך לאותו החפץ, ומוכן לשלם עליו כך, הרי זה כאילו קיבל חמישה סלעים, והנותן לו את אותו החפץ בפדיון בנו, בנו פדוי.**

מתנת כהונה לישראל בעל כהנת

לפי התירוץ השני בתוס', הנותן חמישה סלעים לישראל שאשתו כהנת, כדי שיהיה בנו פדוי, בנו פדוי.

התקדשי לי במנה או במנה זו

א. האומר לאשה, "התקדשי לי במנה". **אם נתן לה דינר אחד והלך לו, מקודשת מיד**, [ובלבד שישלים לה אחר כך עד מנה], כי כוונתו לקדש אותה בדינר אחד, על מנת שישלים לה עד מנה

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ולהלן מספר דינים בענין שטר קידושין.

א. שווי השטר. שטר קידושין קונה אף כשאינו שווה פרוטה, [וכן הדין בשטר מכירה, אף על פי שנאמר בו "נתינה"].

ב. בדבר שיכול להזדייף. לדעת רבי אלעזר, שטר קידושין כשר, אף אם נכתב בדבר שיכול להזדייף, כגון על חרס. [וכן הדין בכל שטרות קניין, אבל בשטרות ראייה לא]. ולדעת רבי מאיר, אין שום שטר כשר, אלא כשנכתב בדבר שאינו יכול להזדייף.

ג. כתיבה לשמה. שטר קידושין צריך לכתוב לשמה, כשטר גירושין, [משום שהוקשו זה לזה].

ד. כתיבה שלא מדעת האשה. לדעת רבא ורבינא, שטר קידושין כשר, אף כשנכתב שלא מדעת האשה, כשם שגט כשר, כשנכתב שלא מדעת האשה. ולדעת רב פפא ורב שרביא, שטר קידושין פסול, אם נכתב שלא מדעת האשה, המקנה את עצמה בו, כשם שגט פסול כשנכתב שלא מדעת האיש, המקנה את האשה בו.

דברים הנקנים באמירה

אבי החתן ואבי הכלה שהתחייבו לתת ממון לבניהם, חלה התחייבותם באמירה בלא קניין, [שתמורת ההנאה של החיתון, גומרים בדעתם לתת מה שהתחייבו].

רש"י ורשב"ם מפרשים, שהדין הזה אמור רק אם עמדו מיד, וקדשו מתוך הדברים הללו.

ורבינו תם מפרש, שהדין הזה אמור רק בנישואין ראשונים, שהאב משיא את בתו, שיש לו אז קירוב דעת גדול עם חתנו.

ולפירוש הראשון בתוס' משמע, שבכל קידושין נאמר הדין הזה, ואפילו לא עמדו מיד וקדשו.

ומכל מקום, אף שנקנו הדברים הללו באמירה בלבד, אין כותבים את ההתחייבות בשטר, אלא מדעת המתחייבים, כי נוח להם שתהיה ההתחייבות כמלווה בעל פה, ולא כמלווה בשטר.

אשה נקנית בביאה

לדעת רבי יוחנן, ענין זה שאשה נקנית בביאה למד מהכתוב, **"בעולת בעל"**, המלמד שנעשה לה בעל על ידי בעילה.

ולדעת רבי, ענין זה למד מהכתוב, **"כי יקח איש אשה ובעלה"**, המלמד שנקנית בביאה.

אמה עבריה אינה נקנית בביאה

דווקא אשה נקנית לבעלה בביאה אבל אמה עבריה אינה נקנית לאדון בביאה שכן בענין הקידושין נאמר **"ובעלה"**, לומר דווקא זו נקנית בביאה, אבל אמה עבריה לא.

וכן אם אמרה לו שיתן את הכסף לעני, אפילו רגיל להיות סמוך על שולחנה, אינה מקודשת כשיתן לו, כי גם הוא מחויב במצוות הצדקה, ויש לו לתת בלא לזכות באשה.

אולם אם אמרה לו שתתקדש לו, על מנת שאדם אחר יקבל את הממון בשבילה, [ובכלל זה אביו ואביה ושאר בני אדם], היא מקודשת, **וכן אם אמרה לו שיניח על הסלע שלה,** היא מקודשת, [רש"י מפרש משום שקנתה בקניין חצר. ותוס' מפרשים, משום שכשנותן במקום כזה, מסכימה להתקדש לו]. [ואם אמרה שיניח על סלע של שניהם, ספק מקודשת]. **וכן אם אמרה לו שיתן ככר לכלב שלה,** היא מקודשת, [ואם אמרה לו שיתן לכלב שרץ אחריה לנושכה, ספק אם היא מקודשת].

דף ט'

נתן לאחר דבר מה כדי שתתקדש לו

אשה שבקשה מאיש שיתן לה דבר מה, [בין מאכל, בין משתה, בין דבר אחר], **ואמר לה,** "האם תתקדשי לי בו", **ואמרה לו "תן, תן"**, [או שכפלה דבריה באופן אחר], **לדברי הכל מראה היא בזה שאין חפצה להתקדש לו, ואינה אלא מזרזת אותו, שיתן לה בלא תמורה ואינה מקודשת.**

ואם לא כפלה דבריה, כגון שאמרה רק "תן", **לדעת רבינא היא מקודשת,** [אם יעשה כן לקדשה], **ולדעת רב סמא אינה מקודשת,** וכן ההלכה.

ההלכה במחלוקות רבה ורב יוסף

י"מ שכל מקום בש"ס שנחלקו בו רבה ורב יוסף הלכה כרבה, חוץ משלושה מקומות שנחלקו במסכת בבא בתרא, [וסימנם שדה עניין ומחצה].

וי"מ שהלכה כרבה בכל מקום שנחלקו במסכת בבא בתרא, חוץ משלושת המקומות הנ"ל. אבל במחלוקתם בשאר המסכתות, לא נאמר כלל איך ההלכה, וכל מקום לפי עניינו.

וי"מ שלא נאמרו כללים אלו, אלא במחלוקות שקולות, אבל במקום שהביא רב יוסף ראיות לדבריו, אין הלכה כרבה, עד שיפסקו כן בפירוש.

קידושין בשטר

כתב על הנייר או על החרס, "הרי את מקודשת לך", או שאר לשונות קידושין, ונתן לאשה [גדולה] את השטר, הרי זו מקודשת.

וכן אם כתב בשטר, "הרי בתך מקודשת לך", ונתן את השטר לאביה [של קטנה או נערה], או לה, הרי היא מקודשת, ובלבד שיהיה הדבר מדעת מי שהקידושין תלויים בו, שאם היא קטנה יהיה הדבר מדעת אביה, ואם היא גדולה יהיה הדבר מדעתה.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

קידושין שאלו מסורים לביאה

לדעת רבא קידושין שאין מסורים לביאה, [כגון קידושין אחת משתי אחיות, ואינו יודע מי מהן קידש, ששתיהן אסורות לו מספק, משום שכל אחת היא ספק אחות אשתו], אינם קידושין כלל, שנאמר, "כי יקח איש אשה רבעלה", ללמד שרק אם יכול לבעול תפסו קידושיו.

קידושין שאין מסורים לביאה

לדעת רבא קידושין שאין מסורים לביאה, [כגון קידושין אחת משתי אחיות, ואינו יודע מי מהן קידש, ששתיהן אסורות לו מספק, משום שכל אחת היא ספק אחות אשתו], אינם קידושין כלל, שנאמר, "כי יקח איש אשה רבעלה", ללמד שרק אם יכול לבעול תפסו קידושיו.

גירושי קטנה על ידי מי

שיטת רש"י ותוס' כאן, שקטנה מאורסת, מתגרשת מבעלה על ידי שיקבל אביה את גטה. אבל אם היא נשואה, אינה מתגרשת אלא כשתקבל את גטה בעצמה.

בעולה שלא כדרכה

האונס בתולה פנויה, משלם קנס, והאונס בעולה פנויה אינו משלם קנס, ואם היתה בעולה שלא כדרכה, לדברי הכל דינה כבתולה.

ממתי אשה ראויה לביאה

אין ביאה אלא בבת שלוש שנים ויום אחד, אבל הבא על הקטנה קודם לכן, אינו אלא כנוגע בשאר חלקי גופה, ואין ביאתו כלום.

האונס בתולה ארוסה, דינו סקילה, והאונס בעולה ארוסה, דינו בחנק, ואם היתה בעולה שלא כדרכה, לדעת חכמים דינה כבתולה, ולדעת רבי דינה כבעולה.

דף י'

באיזו ביאה אשה נקנית

ונפקא מינה, שרק מזמן זה היא מתקדשת בביאה, ונקנית ליבם בביאה, והבא עליה בנידותה טמא כבעול נידה, והעריות הבאים עליה מומתים, ופסולים הבאים עליה פוסלים אותה.

שיטת בעלי התוס' [רשב"א וריב"ם ור"ת], שגם לעניין זה, דין העראה כדין גמר ביאה, ולכן מעיקר הדין אשה נקנית לבעלה בהעראה בלבד. [י"א שהכוונה לנשיקת אבר. וי"א שהכוונה להכנסת עטרה]. אלא שנחלקו האם כן הדין למעשה.

וכן נפקא מינה לעניין שנישואיה נחשבים לנישואין, ואם נישאת לכהן תאכל בתרומה, אבל קודם לכן אין לה נישואין, ואין כהן מאכילה בתרומה, כי נישואין שאינם ראויים לביאה, אין דינם כנישואין.

שיטת רשב"א – אם גמר את ביאתו, בוודאי התכוון לקנותה רק בגמר ביאתו, ולא בהעראה, [ולכן אם קבלה קידושין מאחר, בין העראה לגמר הביאה, מקודשת לשני, וכן אם קידשה כהן גדול בכך, נאסרה לו, כי בגמר הביאה כשקדשה, כבר היתה בעולה, והוא מותר לשאת בתולה בלבד], ורק אם לא גמר ביאתו, אלא הערה ומיד פירש ממנה, מוכח שכוונתו לקנותה בהעראה בלבד, וקנאה בכך.

מחלוקת יוחנן בן בג בג ורבי יהודה בן בתירא

ביאור א' [כמאן דאמר ביאה קונה אשה להיות כנשואה]:
לדעת רבי יהודה בן בתירא, מדין תורה, בת ישראל המאורסת לכהן אוכלת בתרומה מקל וחומר, אם שפחה כנענית שאין לה קניין ביאה להאכיל אותה בתרומה, יש לה קניין כסף להאכיל אותה בתרומה, אשה שיש לה קניין ביאה להאכיל אותה בתרומה, שהרי נעשית נשואה על ידו, כל שכן שיהיה לה קניין כסף להאכיל אותה בתרומה, [וכתבו התוס' שאין לומר דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ולא יהיה כסף עדיף מביאה, ולא יאכיל אלא אחר חופה, כשתעשה נשואה, כי הקל וחומר הזה נדרש כרבי טרפון, האומר שאין אומרים כן, כשאין דבר אחר ללמוד מהקל וחומר. וי"מ שהקל וחומר הזה נדרש גם כרבנן, כי אין אנו לומדים כאן דין חדש על ידי הקל וחומר, שידוע שקניין הבעל אוכל בתרומה, ואין אנו לומדים אלא מה נחשב לקניין הבעל, ובדבר זה הכל מודים שדורשים קל וחומר, ואין דוחים אותו בטענת דיו לבא מן הדין להיות כנדון].
ומכל מקום חכמים תקנו, שלא תאכל ארוסה בתרומה בעודה בבית אביה, שמא תאכיל לאחיה.

שיטת ריב"ם – אם לא פירש את כוונתו, בוודאי התכוון לקנותה רק בגמר ביאתו, ולא בהעראה, ורק אם אמר בפירוש, שרוצה לקנותה בהעראה בלבד, קנאה בכך, [ויש לעיין אם לפירושו, כשלא אמר שרוצה לקדשה בהעראה, ופירש ממנה מיד אחר ההעראה, האם גם בזה מוכח שרצה לקדשה בכך, או שמתוך שלא ביאר שרוצה לקנותה בכך, ודאי התכוון לקנותה רק בגמר ביאה, וכשפירש ממנה קודם לכן, עשה זאת משום שחזר בו, ולא רצה לקדשה כלל].

שיטת רבינו תם – בכל אופן קונה אותה בהעראה בלבד, אלא שלמאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה, אינו קונה אלא בגמר העראה.

שיטת רבינו ניסים, שלעניין קידושין אין העראה כגמר ביאה, ואין האשה נקנית אלא בגמר הביאה, אולם לעניין נישואין, אם העראה בה האיש אחרי שכבר קידשה, נעשית בכך לנשואה.

ולדעת יוחנן בן בג בג, ארוסה אינה אוכלת בתרומה מהתורה,

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקייעור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	-----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

א. אם קיבל עליו הבעל לקדשה, אפילו יש בה מומים, אין לאסור מטעמו של יוחנן בן בג בג.

ב. אם מסר אותה האב לשלוחי הבעל, הבאים להביאה לבית הבעל, אין לאסור מטעמו של רבי יהודה בן בתירא, כי כבר אינה בבית אביה, שתוכל להאכיל לאחיה, אבל הבעל עדיין לא בדקה, אם אין בה מומים. [ותוסי' כתבו, שבאופן הזה שאין האב הולך עימהם, הבעל בודק אותה בשעת המסירה, ואין לאסור גם מטעמו של יוחנן בן בג בג.]

ג. אם הלך האב עם שלוחי הבעל, להביאה לבית הבעל, אין לאסור מטעמו של רבי יהודה, כי כבר אינה בבית אביה, שתוכל להאכיל לאחיה, אבל הבעל עדיין לא בדקה, אם אין בה מומים.

דף י"א

סמפון [=ביטול הקניין] בעבדים

הקונה עבד, אינו יכול לבטל את הקניין בטענת מקח טעות, כי כל טענות שיטען בטלות הן.

א. אם יטען שמצא פגמים גלויים בגופו, אין זו טענה, כי דבר שבגלוי, ודאי ראה ונתרצה.

ב. אם יטען שמצא פגמים נסתרים בגופו, אין זו טענה, כי אין בזה שום חסרון למלאכתו.

ג. אם יטען שגילה שהוא גנב או קוביוסטוס [=רש"י מפרש גונב נפשות. ותוסי' מפרשים משחק בקוביה], אין זו טענה, כי דבר ידוע הוא, שעניין זה מצוי בעבדים, וכל הקונה עבד על דעת כן קונהו.

ד. אם יטען שגילה שהוא לסטים מזוין, או שנגזר דינו למיתה על ידי המלכות, רש"י מפרש שאין זו טענה, כי עבד כזה מפורסם שכך ארע בו, ואם קנאו ודאי על דעת כן קנה, [ווי"מ שרק אם טען זאת אחרי שכבר שילם, אין זו טענה]. ורבינו תם מפרש, שאם יקרה כן, טענתו טענה, אלא שאין זה שכיח שיקרה כן בעבד, ולא יתפרסם קודם שירצו לקנותו, ולכן אמרו שאין סמפון בעבדים, כי אין שכיח שיהיה בהם סמפון.

טעם בית שמאי בענין שיעור קידושי כסף

בענין קידושי כסף נחלקו בית שמאי ובית הלל במשנתנו כמה השיעור. לדעת בית הלל, האשה מתקדשת בפרוטה ובשווה פרוטה. ולדעת בית שמאי, האשה מתקדשת בדינר ובשווה דינר. ונחלקו אמוראים בביאור דעת בית שמאי.

לדברי רבי זירא, אם התרצתה האשה להתקדש בפרוטה, מודים בית שמאי שהיא מתקדשת בה, ולא אמרו בית שמאי שאינה מתקדשת בפחות מדינר, אלא כשהתקדשה סתם, ולא ידעה כמה

[ולא התבאר טעמו בגמרא. ואפשר שדוחה את הקל וחומר, משום שדין לבא מן הדין להיות כנידון, כקושיית התוס' לעיל. או שבאמת מודה, שרק מתקנת חכמים אינה אוכלת, ולא הקשה לרבי יהודה בן בתירא, אלא משום שחשב שהוא מתיר לגמרי, ואינו מודה שאסורה מדרבנן].

ביאור ב' [כמאן דאמר ביאה קונה אשה להיות כארוסה]:

לדעת רבי יהודה בן בתירא, מדין תורה בת ישראל המאורסת לכהן אוכלת בתרומה מקל וחומר, אם שפחה כנענית שאין לה קניין ביאה להאכיל אותה בתרומה אפילו על ידי חופה שאחריו, יש לה קניין כסף להאכיל אותה בתרומה, אשה שיש לה קניין ביאה להאכיל אותה בתרומה על ידי חופה שאחריו, שהרי נעשית נשואה על ידו, כל שכן שיהיה לה קניין כסף להאכיל אותה בתרומה. ומכל מקום חכמים תקנו, שלא תאכל ארוסה בתרומה בעודה בבית אביה, שמא תאכיל לאחיה.

ולדעת יוחנן בן בג בג, ארוסה אינה אוכלת בתרומה מהתורה, כי יש לדחות את הקל וחומר, משום ששפחה דין הוא שתאכל על ידי קניין כסף, כי בכך נגמר קניינה, מה שאין כן אשה, שלא נגמר קניינה בכסף עד שתיכנס לחופה, ודין הוא שהכסף לבדו לא יאכיל אותה.

ביאור ג' [בין אם ביאה קונה להיות ארוסה, בין אם קונה להיות נשואה]:

לדברי הכל, מדין תורה בת ישראל המאורסת לכהן אוכלת בתרומה מקל וחומר, [אם כפי הביאור הראשון אם כפי הביאור השני]. ולדברי הכל, חכמים תקנו שלא תאכל, ולא נחלקו אלא בטעם תקנת חכמים.

לדעת רבי יהודה בן בתירא, חכמים תקנו, שלא תאכל ארוסה בתרומה בעודה בבית אביה, שמא תאכיל לאחיה. [לפירוש אחד בתוס', הוא סובר שאינה אוכלת בתרומה רק עד שיגיע הזמן שהבעל מחויב לכונסה, אבל כשיגיע הזמן הזה היא אוכלת אף על פי שלא כנס, כי בהגיע הזמן הזה הוא מתחייב במזונותיה, ומייחד לה מקום לאכילה, ואין חשש שתתן לאחיה. ולפירוש השני בתוס', הוא סובר שאינה אוכלת בתרומה עד שתכנס בפועל לחופה, כי הוא מודה שעד שלא נכנסה יש חשש שימצא בה מומים, ויתברר שהקידושין היו בטעות, כדברי יוחנן בן בג בג, אלא שהוא סובר, שאם לא היו מתקנים שלא תאכל, מהחשש שמא תאכיל לאחיה, לא היו אוסרים משום חשש מומים, ולפי הפירוש הזה, למעשה אין נפקא מינה לבין יוחנן בן בג בג.]

ולדעת יוחנן בן בג בג, חכמים תקנו, שלא תאכל ארוסה בתרומה בעודה בבית אביה, שמא כשיכנס אותה ימצא בה מום, ויתברר שהיה מקחו מקח טעות, ולא חלו הקידושין מעולם, ונמצאת זרה אוכלת תרומה.

ונפקא מינה בין הטעמים הללו:

כל הלומר תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רזזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.		סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"ב-ט)	לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)					

ומה שמצאנו שמעשר שני מתחלל על פרוטה, גם כן אינו סותר את הכלל הזה, כי במעשר שני יש יתור בתורה לרבות פרוטה, [הכסף].
ומה שמצאנו שהקדש מתחלל על שווה פרוטה, גם כן אינו סותר את הכלל הזה, כי בהקדש יש גזירה שווה המלמדת דבר זה.

ולדברי רב יהודה אמר רב אסי, רק במקום שקצבה התורה סכום כסף, הכוונה לכסף צורי. [ובכלל זה (א) חמש סלעים לפדיון הבן, (ב) ושלושים של עבד, (ג) וחמישים של אונס ומפתה, (ד) ומאה של מוציא שם רע]. אבל סתם כסף האמור בתורה, אינו כסף צורי.

דף י"ב

שיעור קידושי כסף כדעת בית הלל

כבר נתבאר, שלדעת בית הלל, אשה מתקדשת בפרוטה ובשווה פרוטה. ושיעור זה אינו משתנה, כשהדורות משנים את המטבע, אלא בכל זמן אשה מתקדשת בכסף, בשווי הפרוטה שהיתה בזמן חז"ל. ונחלקו חכמים ורבן שמעון בן גמליאל, כמה פרוטות יש בדינר, כפי שיתבאר מהטבלאות הבאות.

ולדעת חכמים, זו **טבלת יחס המטבעות שהיו בזמן חז"ל**, [ובדינר יש 192 פרוטות והפרוטה היא אחד משמונה באיסר]:

דינר*	1 דינר	6 מעה	12 מעה	24 איסר	48 מסמס	96	192
			פונדיון	(32 איסר)		קונטרנק	פרוטה
מעה	1/6 דינר	1 מעה	2 פונדיון	4 איסר (1/3)	8 מסמס	16	32
				5 איסר)		קונטרנק	פרוטה
פונדיון	1/12 דינר	1/2 מעה	1 פונדיון	2 איסר (2/3)	4 מסמס	8	16
				איסר)		קונטרנק	פרוטה
איסר*	1/24 דינר	1/4 מעה	1/2 פונדיון	1 איסר	2 מסמס	4	8
						קונטרנק	פרוטות (6)
					(1.5 מסמס)	3)	6)
מסמס	1/18 דינר	1/8 מעה	1/4 פונדיון	1/2 איסר (2/3 איסר)	1 מסמס	2	4
						קונטרנק	פרוטות
קונטרנק	1/96 דינר	1/16 מעה	1/8 פונדיון	1/4 איסר (1/3 איסר)	1/2 מסמס	1	2
						קונטרנק	פרוטה
פרוטה	1/192 דינר	1/32 מעה	1/16 פונדיון	1/8 איסר (1/6 איסר)	1/4 מסמס	1/2	1
						קונטרנק	פרוטה

* דינר של כסף שהוא 1/25 מדינר זהה.

** כשהאיסרים זולים שיעורם כפי שנכתב בסוגריים.

קבלה, [כגון שנתן לה בלילה, או שנתן לשלוחה]. והטעם שאינה מקודשת בפחות מדינר, **כי סתם אשה אינה מתרצה להתקדש בפחות מדינר.** ולפירוש רש"י, אם ידוע שאשה זו מקפידה שלא להתקדש בפחות ממאה דינר, ונתן לה דינר אחד בלא שתדע כמה קבלה, אינה מקודשת עד שיתן לה מאה דינר. ותוסי' מפרשים שהיא מקודשת בדינר, כי מאחר שקבלה, ולא פירשה שלא תתקדש בפחות ממאה דינר, בטלה דעתה לשאר הנשים המתקדשות בדינר.

ולדברי רב יוסף, דעת בית שמאי, שמהתורה אין אשה מתקדשת בשום מקום בפחות מדינר, משום שהם סוברים שכל מקום שנאמר בתורה כסף, הכוונה לכסף צורי, ופרוטה אינה בכלל זה, שבכסף צורי אין מטבעות נחושת, ופרוטה היא מטבע נחושת. ומתוך שלא הסתפקה התורה בפרוטה, למדנו שאינה מתקדשת אלא בדבר חשוב, **ואם כן לא תתקדש בפחות מדינר.**

ולדברי ריש לקיש, דעת בית שמאי, שמהתורה אין אשה מתקדשת בשום מקום בפחות מדינר, משום שהם סוברים, שסכום הכסף האמור בקידושי אשה, נלמד מסכום הכסף האמור בקניין אמה עבריה, ואמה עבריה אינה נקנית בפרוטה, כי אינה נקנית אלא בממון שאפשר לקיים בו את דין התורה "והפדה", כלומר שתפדה את עצמה בכסף, שהוא פחות מהכסף שנקנית בו לאדון, [לפי מניין השנים שעבדה אצלו], ומפרוטה אי אפשר לפחות, כי פחות מפרוטה אינו שווה כסף, ואם כן אמה נקנית ביותר מפרוטה, וכן אשה. ומתוך שלא הסתפקה התורה בפרוטה בקידושי אשה, למדנו שאינה מתקדשת אלא בדבר חשוב, **ואם כן לא תתקדש בפחות מדינר.**

ולדברי רבא, בית שמאי מודים שמדין התורה אשה מתקדשת בפרוטה, אלא שלדעתם, חכמים תקנו, שלא יתקדשו הנשים בפחות מדינר, שלא יהיו בנות ישראל הפקר, להיקנות בדבר מועט, והפקיעו את כל הקידושין הפחותים מדינר.

סתם כסף האמור בתורה

כבר נתבאר שלדעת אליבא דרב יוסף, סתם כסף האמור בתורה הוא כסף צורי, שהוא פי שמונה מכסף מדינה.

ומה שמצאנו לעניין שבועת מודה במקצת, שאמרה התורה כסף, ואמרו חז"ל שנשבעים על טענת שתי מעות. [ולא אמרו מעה אחת, שהיא המטבע הקטן שבכסף צורי. ואם כן מוכח ששיעור הכסף תלוי בדעת החכמים, ואין לכלול שהוא כסף צורי בכל מקום. שאם כן היה לנו לומר, שמתוך שלא פירשה התורה, כוונתה למטבע הקטן של כסף צורי. אי"נ דינר הוא המטבע הקטן שבכסף צורי, ואף על פי כן נשבעים על טענת שתי מעות]. משם אין להקשות, כי יש היקש המלמד שנשבעים על טענת שתי מעות.

כל הלומר תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רזזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.		סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)	בקיצור	לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)						

ד. המבטל גט אחרי ששלח אותו לאשתו הרי זה לוקה. [מעיקר הדין, אין לאדם לבטל את הגט אחרי ששלחו לאשתו, אלא אם כן ביטל בפני השליח, שמא לא תדע האשה שהוא מבוטל, ותינשא בו באיסור. ואם עבר וביטל, יש אומרים שלא בטל הגט. ויש אומרים שבטל הגט]. **רש"י** מפרש, שרב היה מכה אף אם היה **מבטל** את הגט **בפני השליח**, שמא לא ישמע לו השליח, ויתן את הגט לאשתו, ולא ידעו שהיא כבר בטל. **ותוס'** מפרשים, שרב היה מכה רק אם היה **מבטל** את הגט **שלא בפני השליח**, כי לא ידעו שהגט בטל, ותינשא בו באיסור. ואף למאן דאמר אין הגט בטל, יש חשש שהבעל יוציא לעז, שהגט בטל ובניה ממזרים.

ה. המוסר מודעא על גט, שאומר, גט שאני עתיד לתת לאשתי, על כורחי אני נותן, ולא מרצוני, ואינו גט, הרי זה לוקה, משום שאסור לעשות כן, כי בזה מוציא לעז על בניה שתלד אחרי כן מאחר, שהם ממזרים.

ו. המצער שליח ביי"ד הבא להזמינו לדין, כגון שקם עליו ומכהו, הרי זה לוקה.

ז. ומי ששמתוהו ביי"ד, ולא ביקש שיתירו לו **שלושים יום**, הרי זה לוקה, שמזלזל בנידוי ביי"ד.

ח. והדר בבית חמיו, לוקה, כי יש חשש שיכשל בחמותו, שסתם חמות אוהבת את חתנה. [ואם ידוע שחשוד לזנות עמה. יש להלקותו אף אם עבר לפני ביתה].

ולדעת נהרדעאי, רב לא היה מלקה, אלא על המקדש בביאה בלא שידוך. וי"א על המקדש בביאה אף בשידוך.

שתיקה לאחר מתן מעות

אין אשה מתקדשת בכסף, אלא אם כן יודעת בשעת קבלת הכסף, שהיא מקבלת שווה פרוטה לשם קידושין. אבל אם בשעה שקבלה את הכסף, קבלה אותו לשם פיקדון, או שחשבה שאינו שווה פרוטה, אינה מקודשת. כי אין אשה מתקדשת בפיקדון, ולא בפחות משווה פרוטה, וכשקבלה את הכסף על דעת כן, לא התכוונה להתקדש בו.

ואף אם לאחר מכן כשהחליט המפקיד לקדשה בכסף הזה, או שנודע לה שהיה הכסף שווה פרוטה, לא הראתה שאינה חפצה להתקדש בו, והמשיכה להחזיק בו, אינה מקודשת. משום שמה שאינה אומרת שאינה רוצה להתקדש, כי סבורה שמאחר שלא התקדשה בשעת קבלת הכסף, שוב לא תתקדש לאחר מכן, ואינה צריכה למחות בדבר.

וי"א שאם נתן לה את הכסף מתחילה לשם קידושין, והיתה סבורה שאין בו שווה פרוטה, ואחר כך נודע שהיה בו שווה פרוטה, היא מקודשת, אלא אם כן תשליך את הכסף מידיה, להראות שאינה רוצה להתקדש. ורק כשנתן לה מתחילה לשם

ולדעת רבן שמעון בן גמליאל, זו טבלת יחס המטבעות שהיו בזמן חז"ל, [ובדינר יש 144 פרוטות]:

דינר	1 דינר	6 מעה	18 הדריס	36 הנץ	72 שמין	144 פרוטה
מעה	1/6 דינר	1 מעה	3 הדריס	6 הנץ	12 שמין	24 פרוטה
הדריס	1/18 דינר	1/3 מעה	1 הדריס	2 הנץ	4 שמין	8 פרוטה
הנץ	1/36 דינר	1/6 מעה	1/2 הדריס	1 הנץ	2 שמין	4 פרוטות
שמין	1/72 דינר	1/12 מעה	1/4 הדריס	1/2 הנץ	1 שמין	2 פרוטות
פרוטה	1/144 דינר	1/24 מעה	1/8 הדריס	1/4 הנץ	1/2 שמין	1 פרוטה

המקדש בחפץ שאינו שווה פרוטה

לדעת שמואל, יש לחוש, שמא במקום אחד בעולם יש מחסור בדבר הזה, ושם הוא שווה פרוטה, ומחמת הספק הזה, יש לדון את האשה כספק מקודשת.

ולדעת רב חסדא, מאחר שעל פי הידוע לנו, אין הדבר הזה שווה פרוטה, אין לחוש שהוא שווה פרוטה במקום אחר, ויש לדון את האשה כפנויה גמורה. ואף אם יש אשה, שמעידה, שבזמן שנעשו הקידושין היה הדבר שווה פרוטה, אינה נאמנת.

אך אם נתפרסם, שבמדינת הים יש עדים כשרים, שאומרים שבזמן שנעשו הקידושין היה הדבר שווה פרוטה, בזה נחלקו אב"י ורבא עם רב חסדא. לדעת רב חסדא, מאחר שאין העדים בפנינו, אין להחזיק את האשה למקודשת, על סמך השמועה, [כשם שאין אוסרים אשת כהן לבעלה, כשנתפרסם שיש עדים במדינת הים, האומרים שנשבת ונאסרה על בעלה]. ולדעת אב"י ורבא, באופן הזה יש לחוש שהדבר אמת, ולהחמיר על האשה, לדון אותה כמקודשת.

ואין זה דומה לדין שבויה, שיש חילוק בין איסור שבויה לכהן על ידי עדים שנשבת, לאיסור אשת איש על ידי עדים שנתקדשה, שאם העידו עדים על אשה שהיא מקודשת, הרי היא אסורה לכל העולם בוודאי, אבל אם העידו עדים על אשת כהן שנשבת, אינה אסורה בוודאי אלא מחמת הספק, שמא בא עליה השובה, וספק זה אינו חמור כל כך. כי מסתבר יותר שלא בא עליה, כי אינה חפצה בו, ומנוולת עצמה שלא יבוא עליה, ולכן הקילו בה, שלא לאסור אותה אלא כשהעדים בפנינו. ועוד חילוק יש ביניהם, שאיסור שבויה לכהן, אפילו כשנבעלה, אינו אלא איסור לאו, אבל איסור אשת איש הוא איסור שיש בו חיוב מיתה, ולכן ראוי להחמיר בו יותר.

דברים שרב היה מכה עליהם מכת מרדות

א. המקדש אשה בשוק לוקה, כי הוא דבר פריצות.

ב. וכן המקדש אשה בביאה לוקה, כי הוא דבר פריצות.

ג. וכן המקדש אשה בלא שידוך לוקה, כי הוא דבר פריצות.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
<p>כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)</p>						

פיקדון, ואחר כך אמר שרוצה לקדשה בכסף הזה, אינה מקודשת, אף כשלא השליכה את הכסף מידיה, כי חוששת לעשות זאת, שלא להתחייב בתשלומים, מאחר שמתחילה קבלה את הכסף על מנת לשמור עליו.

דף י"ג

המקדש במה שגזל מהאשה

כתוב בתורה. **ולכן אם מת החייב, אין גובים את החוב מהנכסים שביד היורשים, וכן אם מכר החייב את הנכסים, אין גובים את החוב מהנכסים שביד הלקוחות.**

ולדעת רבי יוחנן ולריש לקיש, מדין תורה נכסי החייב משתעבדים להיות ערבים לתשלום חובותיו, בין לחוב הכתוב בתורה, בין לחוב שאין כתוב בתורה. ולכן אם מת החייב, גובים את החוב מהנכסים שביד היורשים, וכן אם מכר החייב את הנכסים, גובים את החוב מהנכסים שביד הלקוחות.

חטף ממון מאשה, והחזיר לה לשם קידושין, [שאמר לה "הרי את מקודשת לי בזה"], **וכשקבלה ממנו שתקה**, ולא אמרה שאינה מסכימה להתקדש לו. **אם דיבר בה קודם לכן** [=שידך], וכבר נתרצית להתקדש לו, **מקודשת בקבלה זו**, כי שתיקתה מוכיחה, שמסכימה להתקדש לו, [וגם מוכיחה שמחלה לו על הגזל, ולכן נחשב כממון שלו, שיוכל לקדש בו]. **ואם לא דיבר בה תחילה** [=לא שידך], **אינה מקודשת**, כי קבלה ממנו את הממון כממון שלה.

וכשלא שתקה, בשעה שקבלה ממנו את המעות, **אלא הסכימה בפירוש להתקדש לו**, היא **מקודשת בכל אופן**.

דיינים שאינם בקיאים המורים הוראה בעריות

דיינים שאינם בקיאים המורים הוראה בעריות, **מביאים לעולם פורענות קשה מהפורענות שבאה לעולם בדור המבול**.

חטאת קודמת לעולה

לכתחילה, כל החטאות קודמות לעולות הבאות עימהם, אפילו חטאת עוף קודמת לעולת בהמה. אולם בדיעבד אם הביא את העולה תחילה, יביא את החטאת אחריה, ודין.

מלווה הכתובה בתורה ומלווה שאינה כתובה בתורה

מדברי התוס' מבואר, **שמלווה הכתובה בתורה, היא כל חוב שכתבה התורה מה או כמה לשלם, ולולא שכתבה זאת התורה, לא היינו יודעים שכך צריך לשלם, ובכלל זה כל ענייני הקרבנות, ופדיון הבן, וערכין, וזקוקין. וכל חוב שאנו יודעים מסברא מה וכמה לשלם, נחשב למלווה שאינה כתובה בתורה, אף על פי שנכתב עיקר החיוב בתורה, ובכלל זה ענייני חוב שעל ידי הלוואה, שהסברא אומרת לשלם כפי שקיבל.**

ורש"י פירש, שמלווה הכתובה בתורה, היא חובה הבאה מאת המלך, ומלווה שאינה כתובה בתורה, היא הבאה על ידי מעשי עצמו, ולא זכיתי להבין דבריו.

שעבוד נכסים במלווה על פה

לדעת רב ושמואל, מדין תורה אין נכסי החייב משתעבדים להיות ערבים לתשלום חובותיו, בין לחוב הכתוב בתורה, בין לחוב שאין

שעבוד נכסים במלווה הכתובה בשטר

הכל מודים, שנכסי החייב משתעבדים להיות ערבים לתשלום חובו הכתוב בשטר שיש בו אחריות, משום שכך מפורש בו, "נכסי אחראין לך". [ובמקום אחר מבואר, שיש אומרים, שגם אם לא כתב בשטר, שמשעבד את נכסיו לחוב, הדין כן, כי כל שטר עומד להיכתב כן, וכשלא נכתב כן, אין זה אלא טעות הסופר].

ולכן אם מת החייב, גובים את החוב מהנכסים שביד היורשים, וכן אם מכר החייב את הנכסים, גובים את החוב מהנכסים שביד הלקוחות.

אשת איש מותרת לכל אדם בשני דרכים

א. בגט – שנאמר, **"וכתב לה ספר כריתות ויצאה מביתו וכו"**.

ב. במיתת הבעל – שנאמר בחוזרים מערכי המלחמה, **"פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה"**. א"נ ממה שהוקשה מיתה לגירושין, שנאמר, **"ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון"**.

ואין ללמוד בקל וחומר שתצא גם בחליצה, כי הכתוב, "וכתב לה ספר כריתות", בא למעט זאת.

איסור עשה באשת איש

כתבו התוס', שיש באשת איש איסור עשה, [מלבד לאו וכתר שבה], שבא הציווי **"ודבק באשתו"**, ללמד **שלא ידבק באשת חברו**, ואיסור הבא מכלל מצוות עשה, דינו כמצוות עשה. [ומתוך פירוש רש"י אין

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
<p>כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)</p>						

ראיה שאינו סובר כן].
עצמו לישראל. (ג) מי שמכרוהו בי"ד, [כשגנב ולא היה לו לשלם].
(ד) אמה עבריה, [הנמכרת על ידי אביה].

דף י"ד

היבמה נקנית בביאה

היבמה נקנית ליבם בביאה, שנאמר, "וַיִּבְמָה נְבִיאָה עֲלֶיהָ וּלְקַחָהּ לְאִשָּׁה" (דברים כ"ה ה'), כלומר על ידי הביאה היא נעשית אשתו.

אבל אינה נקנית לו בכסף או בשטר, משום שחזר על הכתוב פעם שניה ואמר "וַיִּבְמָה", כלומר ביאה, לומר, דווקא בביאה היא נקנית לו, ולא בדברים אחרים.

ומהה"א היתרה של "ויבמה", למדו חז"ל, שמתייבמת על כורחה.

היבמה מותרת לכל אדם בשני דרכים

א. בחליצה – שנאמר, "וַיִּנְקֹא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנְּעֻלִי" (דברים כ"ה י'), ללמד, שמאחר שחלץ בה נעל, הותרה לכל ישראל.

ומהפסוק "לְהָקִים לְאֶחָיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל" (דברים כ"ה ז'), למדו, שהדבר נעשה רק בבי"ד של ישראל.

וממה שנאמר "וַיִּנְקֹא שְׁמוֹ", למדו, שחובה על כל העומדים שם לומר "חלוץ הנעלי".

ב. במיתת היבם – **קל וחומר הוא**, אם אשת איש החמורה, שהיא בחנק, יוצאת במיתת הבעל, כל שכן יבמה שאינה חמורה כל כך, שאינה אלא בלאו.

אך אין ללמוד בקל וחומר שתצא גם בגט, כי הכתוב, "בית חלוץ הנעלי" בא למעט זאת.

"וְכָתַב לָהּ" ולא לה ולחברתה

שתי נשים של אדם אחד, אינן מתגרשות בגט אחד, שנאמר, "וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיִתָתָהּ" (דברים כ"ד א'), ודרשו חכמים, שיהיה הספר כתוב לה בלבד, ולא לה ולחברתה.

מפירוש רש"י משמע, שלא נאמר הדין הזה, אלא **כששמות שתי נשיו שווים**, שלא יכתוב בגט, 'ראובן מגרש את רחל ורחל נשיו'.

ואולם יש מגיחים את פירושיו, ולפי דבריהם, גט שכתוב בו 'ראובן מגרש את רחל ולא נשיו', פסול, אף כשהשמות שונים, וכן הדין אם היו השמות שווים, וכתב בגט 'ראובן מגרש את רחל', והתכוון בזה לשתי נשיו.

עבד עברי נקנה בכסף

ארבעה מיני עבדים נמכרים לעבדות מתוך חירות, וכולם נקנים בכסף, ואלו הם: **(א) המוכר את עצמו לגוי. (ב) המוכר את**

בשנים מהם נאמר בתורה בפירוש שנקנים בכסף: (א) במוכר עצמו לגוי נאמר, "מִכְסָף מִקְנָתוֹ" (ויקרא כ"ה י"א). (ב) באמה עבריה נאמר "וַיִּהְיֶה" (שמות כ"א ח'), ללמד שיוצאת לחירות על ידי שפוחתת מדמי מכירתה את שווי העבודה שעבדה כבר, ומשלמת את המותר לאדון, ומזה יש ללמוד שמתחילה נקנית לאדון בכסף.

ושני העבדים האחרים למדים מהראשונים: (א) מכרוהו בי"ד נלמד מאמה עבריה בהיקש, שנאמר "כִּי יִמְכַר לְךָ אֶחָיֶךָ הָעֶבְרִי או הָעֶבְרִיָּה" (דברים ט"ו י"ב). **(ב) מוכר עצמו לישראל נלמד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר**. א"נ הוא נלמד ממוכר עצמו לגוי בהיקש, שפרשת מוכר עצמו לגוי פותחת בוא"ו, וכי תשיג", ללמד שדיניה שייכים גם בפרשה הקודמת, המדברת במוכר עצמו לישראל.

וכתבו התוס' שכדי לדעת את הדין הזה, שעבד עברי נקנה בכסף, די היה לכותבו בתורה בפירוש פעם אחת, כגון במוכר עצמו לגוי, ואז שאר עבדים למדים ממנו בגזרה שווה, ואמה למדה מהם בהיקש. או באמה עבריה, ואז נמכר לישראל למד ממנה בהיקש, ומוכר עצמו לגוי למד ממנו בגזרה שווה. וכן אם נכתבו שניהם, לא היה צורך להקיש עברי לעבריה, כי עברי יכול להילמד ממוכר עצמו לגוי. ומה שהוצרכו שני הפסוקים וההיקש, כי מלמדים הם דברים נוספים. (א) "מכסף מקנתו" בא ללמד גם שאין הוא נקנה בתבואה וכלים כמבואר בדף ח'. (ב) "והפדה" בא ללמד גם שהאדון מסייע בפדיונה. (ג) ומההיקש אנו לומדים גם שעבד עברי אינו יוצא בראשי אברים. (ד) ואמה עבריה יוצאת בשש וביובל.

במה הגוי קונה

רש"י פירש כאן, שאין הגוי קונה כלום, אלא **בקניין כסף**. אולם **רבינו תם כתב**, שזו דעת ריש לקיש, אבל לדעת רבי יוחנן שהלכה כמותו, גוי קונה **מטלטלין במשיכה**, ורק **עבדים וקרקעות** אינו קונה אלא בכסף.

מדיני עבד שמכרוהו בי"ד [בגנתו]

- א. אינו נמכר מתחילתו אלא לשש שנים בלבד.**
- ב. לסוף שש שנים אם ירצה הוא נרצע** להיות תחת רבו עד היובל, [והרציעה היא באוזן ימין, כמבואר בדף ט"ו].
- ג. כשיוצא לחירות מקבל מענק מרבו**, [ואם מת המענק ניתן ליורשיו. אבל לבעל חובו אין נותנים, כמבואר בדף ט"ו].
- ד. רבו מוסר לו שפחה כנענית [על כורחו], והוולדות לרבו.**

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
<p>כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)</p>						

הכל יוצאים ביובל

הן עבד שמכר עצמו לעבדות, והן זה שמכרוהו בי"ד בגנבתו, וכן הנרצע, כולם יוצאים ביובל לחירות.

מכללי קל וחומר שבאו כאן בתוס'

- אין קל וחומר נדחה מסברא שאינה כתובה בתורה.
- שני דברים שדיניהם שווים, אבל באחד הדין מפורש בתורה, ובשני אין הדין מפורש בתורה, הראשון נחשב חמור לעומת השני, ולמד ממנו בקל וחומר.

גאולת עבד עברי הנמכר לגוי

בענין גאולת עבד עברי הנמכר לגוי נאמר, "או דָּדוֹ אוּ בֶן דָּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוּ מִשְׁאֵר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוּ הַשִּׁיגָה יָדוֹ וַיִּגְאָל" (ויקרא כ"ה מ"ט), ולמדו מזה חכמים, **ששלושה מיני גואלים יש לו**, לגאול אותו מיד הגוי, על כורחו של הגוי.

- "או דָּדוֹ אוּ בֶן דָּדוֹ" – זו גאולת קרובים.
- "או הַשִּׁיגָה יָדוֹ" – זו גאולת עצמו.
- "וַיִּגְאָל" – זו גאולת אחרים.

ובסוף הפרשה נאמר, "וְיָאֵם לֹא יִגְאָל בְּאֵלֶּה וַיִּצָּא בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל הוא וּבְנָיו עִמּוֹ" (ויקרא כ"ה נ"ד).

לדעת רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, המילה "בְּאֵלֶּה", מתייחסת רק לחלק מהגואלים הללו, כלומר "אם לא יגאל בחלק מאלה האמורים לעיל יצא בשנת היובל", וכוונת הפסוק, **שרק על ידי חלק מהגואלים, העבד יוצא לחירות, אבל על ידי מקצתם, אינו יוצא לחירות, אלא יוצא מהנוכרי ומשתעבד לגואלו עד היובל.** אך נחלקו, על ידי איזה גואל אינו יוצא לחירות אלא משתעבד לגואל. **לסברת רבי יוסי הגלילי, אם גאלו אותו אחרים, הוא משתעבד להם, ואינו יוצא לחירות, שאם לא כן, לא ירצו אחרים לפדותו מיד הגוי, [אבל קרוביו יפדו אותו אף כשלא ישתעבד להם]. ולסברת רבי עקיבא, אם גאלו אותו קרובים, הוא משתעבד להם, ואינו יוצא לחירות, שאם לא כן, כל הזקוק לממון ימכור עצמו לגוי, ויסמוך על קרוביו שיפדוהו, [אבל אחרים לא ימחרו לפדותו, ואין חשש שימכור עצמו על סמך שיפדוהו אחרים].**

ולדעת רבי, המילה "בְּאֵלֶּה" מתייחסת לכל הגואלים האמורים בפרשה, כלומר, **על ידי כל אחד מהגואלים העבד יוצא לחירות, ולא בא המיעוט "באלה"**, אלא ללמד שהעבד הנמכר לגוי יוצא לחירות רק באלה או ביובל, אבל אינו יוצא בשש שנים, כעבד עברי הנמכר לישראל.

עבד עברי אינו יוצא לחירות על ידי גאולת קרובים

אין ללמוד מגזרה שווה [ש"שכיר" ש"שכיר"], שעבד עברי הנמכר

מדיני עבד שמכר את עצמו לישראל

א. זמן עבדות. **לדעת רבי אליעזר**, אינו נמכר אלא לשש שנים, [כי למד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר]. **ולדעת חכמים, נמכר לכמה שנים שירצה**, [כי אינו למד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר. אי"נ דברים אחרים יש ללמוד מגזרה שווה זו, אבל דין זה לא, משום שהדין הזה נאמר בפירוש דווקא במכרוהו בי"ד שכך לשון התורה "ועבדך שש שנים" משמע דווקא זה ולא מוכר עצמו].

ב. רציעתו. **לדעת רבי אליעזר**, לסוף שש שנים הוא נרצע אם ירצה, [כי למד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר]. **ולדעת חכמים, אפילו אם ירצה אינו נרצע**, [כי אינו למד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר. אי"נ דברים אחרים יש ללמוד מגזרה שווה זו, אבל דין זה לא, משום שהדין הזה נאמר בפירוש דווקא במכרוהו בי"ד, שכך לשון התורה, "ורצע אדונו את אֲזַנְיָ", משמע דווקא אֲזַנְיָ של זה ולא של מוכר עצמו].

דף ט"ו

ג. הענקה. **לדעת רבי אליעזר**, כשהעבד יוצא לחירות, הוא מקבל מענק מרבו, [כי למד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר]. **ולדעת חכמים, אין העבד מקבל מענק מרבו** [כי אינו למד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר. אי"נ דברים אחרים יש ללמוד מגזרה שווה זו, אבל דין זה לא, משום שהדין הזה נאמר בפירוש דווקא במכרוהו בי"ד, שכך לשון התורה, "הענק תעניק לו", משמע דווקא לזה ולא למוכר עצמו].

ד. מסירת שפחה כנענית. **לדעת רבי אליעזר, רבו מוסר לו שפחה כנענית והוולדות לרבו.** [כי למד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר]. **ולדעת חכמים, אין רבו מוסר לו שפחה כנענית, והוא אסור בה**, [כי אינו למד מעבד שמכרוהו בי"ד בגזרה שווה שכיר שכיר. אי"נ דברים אחרים יש ללמוד מגזרה שווה זו, אבל דין זה לא, משום שהדין הזה נאמר בפירוש דווקא במכרוהו בי"ד, שכך לשון התורה, "אם אדונו יתן לו אשה" משמע דווקא לזה ולא למוכר עצמו].

שיעבודא דרבי נתן

לדעת רבי נתן, **הנושה בחבירו מנה, וחבירו בחבירו, הראשון מוציא את חובו מהשלישי**, שנאמר, "וְנָתַן לְאִשְׁרֵי אֲשֶׁם לוֹ" (במדבר ה' ז'), כלומר למי שהממון ראוי לו.

[א] ודקדקו התוס' מסוגיית הגמרא שאין הלכה כן.
[ב] אולם רבינו תם ור"י דחו זאת, וכתבו שההלכה כמותו. [ג] וה"ר נתנאל כתב, שאם השלישי חייב לשני מחמת הלוואה, הכל מודים שהראשון מוציא מהשלישי. ולא נחלקו אלא כשהשלישי חייב לשני מחמת מלאכה. שבזה רק רבי נתן סובר, שהראשון מוציא מהשלישי. וחכמים אומרים, שהשני ייטול את חובו, מאחר שטרח בו, ולא יוציא הראשון מהשלישי. והלכה כחכמים.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רזזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ג. כשישלים לאדון כסף, כפי מה ששילם עליו, פחות שווי עבודתו שעבד כבר – שנאמר "וְהִפְדָּהּ". אי"נ וְחָשַׁב עִם קַנְהוּ מְשַׁנֵּת הַמְכָרוֹ לוֹ ... לְפִיָּהּ יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ" (ויקרא כ"ה נ"א), ושווה כסף דינו ככסף שנאמר "יָשִׁיב".

ואמה עבריה יוצאת לחירות על כורחו של האדון גם באופנים הבאים:

א. כשתביא **סימני נערות** – שנאמר, "ויצאה חנם אין כסף", [כפי שנתבאר בדף ד"ז].

ב. **במיתת האדון** – שכן הוקשה לנרצע היוצא במיתת האדון, שנאמר "ואף לאמתך תעשה כן", [כמבואר בדף י"ז].

ג. **לדעת ריש לקיש גם במיתת האב** – בקל וחומר מסימנים. **אבל דבריו נדחו בגמרא.**

ויש אופנים, שעבד עברי יוצא לחירות **מדעת האדון:**

א. **בשטר שחרור**, שיכתוב לו, "הרי אתה בן חורין", "הרי אתה לעצמך", [ודווקא בשטר מוציאו בלשון הזה, אבל בעל פה אין מועיל, כי אין שעבודו כשאר חובות, שבטלים על ידי מחילה בעל פה, כי גופו קנוי לרבו, ואינו נעשה בן חורין בלא שטר שחרור].

ב. על ידי **שיפקיר אותו רבו.**

סימנים ושומא

קטן שצמחו בו שתי שערות, במקומות מסוימים [המבוארים במסכת נידה], סימני גדלות הן, ובלבד שצמחו בו מחמת גדלותו, ולא מחמת שומא [=יבלת] שעלתה בו. וניתן לקבוע אם השערות הן סימנים או מחמת שומא, לפי הזמן שצמחו בו.

- שערות שצמחו ונשרו **קודם** שהיה בן **שנים עשרה שנה**, אינן סימני גדלות, ובוודאי מחמת שומא צמחו.

- שערות שצמחו בו **אחרי** שהיה בן **תשע שנים**, ולא נשרו עד **אחרי** שהיה בן **שנים עשרה שנים**. **לדעת חכמים** אינן סימני גדלות, ומחמת שומא צמחו. **ולדעת רבי יוסי** ברבי יהודה סימני גדלות הן.

- ושערות שצמחו בו **אחרי** שהיה בן **שלוש עשרה שנה**, סימני גדלות הן **אף על פי שנשרו.**

למי מעניקים כשיוצאים לחירות

א. **היוצאים בסיום שש שנות עבדות** – ובכלל זה (א) עבד עברי הנמכר לישראל, [ובדף י"ד התבאר אם רק זה שמכרוהו ב"ד, או אף המוכר עצמו לישראל], (ב) ואמה עבריה.

ב. **היוצאים ביובל** מישראל – ובכלל זה, (א) עבד עברי הנמכר

לישראל יוצא לחירות על ידי גאולת קרובים ואחרים, כמוכר עצמו לגוי, משום שהדין הזה נאמר בפירוש, דווקא במוכר עצמו לגוי, שכך לשון התורה, "וְגֵאֻלְנוֹ" כלומר דווקא לזה ולא לנמכר לישראל.

דף ט"ז

עבד עברי נקנה בשטר

רב הונא לומד, שעבד עברי נקנה בשטר, **ממה שנאמר** באמה עבריה "אם אֶחָרֶת יִקַּח לוֹ..." (שמות כ"א י'), [כלומר, אם אחר שייעד לו אותה לאשה, יקח לו אשה אחרת...], שבפסוק הזה הוקשה אמה עבריה לאשת איש, **ואם כן**, כשם שאשה נקנית בשטר, כך אמה עבריה נקנית בשטר^א, וכשם ששטר קידושין הבעל כותבו, כך שטר קניין של עבד עברי האדון כותבו.

ורב חסדא לומד, שעבד עברי נקנה בשטר, **ממה שנאמר** באמה עבריה "לא תצא פְּצֵאת הָעֶבְדִּים" (שמות כ"א ז) [הכנענים, כלומר שאינה יוצאת לחירות בשן ועין כמותם], ומשמע מזה, שדווקא לעניין יציאתם לחירות אינם שווים, אבל לעניין כניסתם לרשות האדון הם שווים, **ואם כן**, כשם שעבד כנעני נקנה בשטר, כך אמה עבריה נקנית בשטר, וכשם שהמוכר כותב את שטר מכירת העבד הכנעני, כך **האב כותב את שטר מכירת האמה העבריה.**

ואף שעבדים כנענים נקנים גם בחזקה, אין ללמוד שעבד עברי יקנה כמותם גם בזה, כי נאמר בעבדים כנענים, "וְהִתְנַחֲלֵתֶם אֹתָם" (ויקרא כ"ה מ"ו), ללמד, שקניין האמור בהם שייך רק בהם, ואין ללמוד מהם לעבדים אחרים. ומאחר שהפסוק הראשון "לא תצא כצאת העבדים" מרבה את קניינו גם בעבדים עברים, והפסוק השני "והתנחלתם אתם", ממעט את קניינו מעבדים עברים, מסתבר שרק אחד מקניינו שייך גם בעבדים עברים, ומסתבר שהוא קניין שטר, שכן הוא מוציא בבת ישראל. אי"נ לעניין זה יש לסמוך על ההיקש, שהוקשה אמה לאשת איש הנקנית בשטר, "ואם אחרת יקח לו".

דרכים שעבד עברי יוצא לחירות

יש אופנים שעבד עברי הנמכר לישראל, יוצא לחירות על כורחו של האדון.

א. כשעבד **שש שנים** – שנאמר, "כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וְיִשָּׁבַע יֵצֵא לְחַפְּשֵׁי חָנָם" (שמות כ"א ב').

ב. כשהגיעה שנת **היובל** – שנאמר "עַד שְׁנַת הַיָּבֵל יַעֲבֹד עַמְךָ" (ויקרא כ"ה מ').

^א ואף שאשה נקנית גם בכסף ובביאה, אנו לומדים מההיקש קניין שטר, כי קניין כסף נלמד מפסוקים אחרים, וקניין ביאה אי אפשר, כי ישראל אסור בשפחה.

חלו ולא עסקו בשכירותם עד מחצית מזמן השכירות, לא הפסידו כלום, אלא יטלו שכר שלם. אולם התוס' דחו דבריהם, וחילקו בין דין עבד עברי שגופו קנוי, לשאר שכירים.

כמה מעניקים לעבד היוצא לחירות

לדעת רבי מאיר, האדון מחויב להעניק לעבדו היוצא לחירות מענק [=מתנה] מצאנו, מגורנו, ומיקבו, כששווי כל המענק הוא **חמישה עשר סלעים**. ודבר זה נלמד בגזירה שווה [ריקס"י] "ריקס"י מפדיון הבן, מה פדיון הבן חמשה סלעים, אף הענקה חמישה סלעים כנגד כל אחד משלושת המינים האמורים בה, סך הכל חמישה עשר סלעים. [ולא נתבאר בגמרא, אם לדעתו צריך להעניק דווקא מהמינים הללו, או שיכולים להעניק מכל מין שישנו בכלל ברכה, ואין מחלוקת בינו לבין רבי יהודה ורבי שמעון, אלא מהו שיעור המענק].

לדעת רבי יהודה, האדון מחויב לעבדו מענק בשווי **שלושים סלעים**, ודבר זה נלמד בגזירה שווה ["נתינה" "נתינה"] מדין שלושים סלעים של תשלום הריגת עבד.

ולדעת רבי שמעון, האדון מחויב לעבדו מענק בשווי **חמישים סלעים**, ודבר זה נלמד בגזירה שווה ["מיכה" "מיכה"] מדני ערכין, שהערך הגבוה ביותר הוא חמישים סלעים.

הענקה לעבד שלא נתברך הבית בגללו

לדעת רבי אליעזר בן יעקב, אין מעניקים לעבד, אלא אם כן התברך הבית בגללו.

ולדעת חכמים, בכל אופן מעניקים לו כשיעור האמור לעיל, אלא שאם התברך הבית בגללו, יש להוסיף לו יותר מהשיעור הנ"ל.

שיעור עולת ראה

י"א שהלכה למשה מסיני, שאדם יוצא ידי חובת עולת ראה, בכל עולה שיביא.

וי"א שהלכה למשה מסיני, שאין אדם יוצא ידי חובת עולת ראה, אלא בעולה השווה לפחות **שתי כסף**.

ממה מעניקים

נאמר בתורה, "העניק תעניק לו **מצאנך ומגרנך** ומיקבך אשר ברכך ה' אלקך", והוצרכה התורה לפרט מינים אלו, **ללמד שכל דבר שהוא בכלל ברכה**, [כלומר שפרה ורבה] כמותם, **מעניקים ממנו, בין מהחי כמו צאן, בין מהצומח כמו תבואת הגורן**.

ונחלקו חכמים מה באה תורה ללמדנו במה שכתבה גם **"ומיקבך"**. **לדעת רבי שמעון**, הכתוב הזה מלמד, **שמעניקים**

לישראל [כנ"ל], (ב) ועבד נרצע, (ג) ואמה עבריה.

ג. **היוצאים במיתת האדון** – ובכלל זה (א) עבד נרצע, (ב) ואמה עבריה.

ד. **היוצאת בהבאת סימני נערות** – ובכלל זה (א) אמה עבריה.

ה. **היוצא בגירעון כסף אליבא דרבי מאיר** – ובכלל זה (א) עבד עברי הנמכר לישראל [כנ"ל], (ב) ואמה עבריה.

וכל זה כשעבדו כראוי, עד הזמן שיצאו בו לחירות, אבל אם ברחו, ופגע בהם היובל קודם שהשלימו עבודתם, **אין מעניקים להם**.

והנה, עיקר דין הענקה נכתב בתורה בעניין עבד שמכרוהו ב"ד ויצא בסיום שש שנות עבדותו, אלא שבאותה פרשה נאמר, "תשלחנו ... וכי תשלחנו", לרבות שאר יציאות עבדים לדין הזה.

ומכל זה לא היינו יודעים אלא ביציאות שישנן בעבד עברי, כשש, ויובל, ולכן כתבה תורה באמה עבריה, "ואף לאמתך תעשה כן", ללמד שאף כשיוצאת בסימנים, מעניקים לה.

אמנם מאחר שנאמר בפרשה הזו, "וכי תשלחנו חופשי **מעמדך**", למדו חז"ל, שרק היוצא מדעת האדון מעניקים לו, [כגון יוצא בשש, ויובל, ובמיתת אדון, ויוצאת בסימנים, שידע האדון מתחילה, שיצאו על ידי דברים אלו], אבל הבורח, וכן היוצא בגירעון כסף לדעת חכמים, שאין היציאה על דעת האדון, אין מעניקים להם.

למי נותנים את המענק

מענק אמה עבריה ניתן לאביה, ואם מת אביה ניתן לה עצמה.

מענק עבד עברי ניתן לו, ולא לבעל חובו.

עבד עברי שברח

עבד עברי שברח, **חייב להשלים לרבו את הזמן שברח ממנו**, באופן שיעבוד אותו בפועל שש שנים. אולם אם פגע בו היובל, יצא לחירות, אף על פי שלא הספיק להשלים.

דף י"ז

עבד עברי שחלה

עבד עברי שחלה, ומחמת חוליו **עבד רק עבודה מועטת**, דיו בכך, ויוצא בסיום שש שנים.

אך עבד עברי שחלה, **ולא עבד כלל מחמת מחלתו, עד שלוש שנים, אינו חייב להשלים, יותר משלוש שנים, חייב להשלים את כל הזמן שלא עבד מחמת מחלתו**.

וכתבו התוס', שיש הרוצים ללמוד מכאן, שכן דין כל השכירים, שאם

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

מתייחס אחריו, [ואפילו נתגיריו גם הם], כי בשעה שהוא מתגיר, הוא נחשב לקטן שנולד מאליו, ואין לו שום קרובים, ולכן אינו יורש את נכסי אביו, ולא מוריש נכסיו לבניו, ואפילו התגיריו גם הם.

אולם חכמים תקנו, שהגר יורש את אביו הגוי, שמא יחזור לסורו, כשיאמרו לו שהפסיד את ירושת אביו על ידי גירותו.

ומכל מקום, מחמת תקנה זו, אינו זוכה בנכסים במות אביו, ככל ירושה, אלא אחרי חלוקה, כשיכנסו הנכסים לרשותו, ולכן קודם שנכנסו הנכסים לרשותו, מותר לו לחלוק עם אחיו הגוי, גם באופן שייטול נכסים מותרים כנגד עבודה זרה, ואינו כמוכר עבודה זרה לאחיו.

ואם התגיר גם האב, לא תקנו חכמים שירש אותו בנו, [ואין חשש שיחזור לסורו, כי לא יועיל לו הדבר לזכות בנכסים, שכן אפילו היה נשאר הוא עצמו נוכרי, לא היה יורש את אביו הגר], אבל יש אופנים שדעת חכמים נוחה, ממי שמחזיר לגר, מה שחייב לאביו הגר שמת.

רש"י מפרש, כשהיתה גירות הבן קודם שנולד, [אחרי שנתעברה אמו], משום שכשנולד כיהודי, הוא דומה לישראל. [וכתב רבינו תם, שכן הדין כשהיה המחזיר חייב ממון לאב, מחמת שהלווה לו, ועשה לו בכך טובה, שאין לו להיות כפוי טובה. אבל כשהיה חייב לאב מחמת שהיה פקדונו אצלו, שהוא זה שעשה טובה לאב ששמר לו על פקדונו, אין דעת חכמים נוחה ממי שיחזיר את הפיקדון לבן].

ורש"י מפרש, רק כשהיתה גירות הבן אחרי שנולד, דעת חכמים נוחה מהמחזיר לו, מה שחייב לאביו הגר. אבל אם היתה גירותו קודם שנולד, [אחר שנתעברה אמו], אין דעת חכמים נוחה ממי שמחזיר לו חוב אביו, כי כשנולד כיהודי, הוא דומה ליהודי שאינו גר, וראוי לעשות היכר שהוא גר, שמא יחשבו שהתעבר בקדושה, וייבס את אשת אחיו שלא כדין.

דף י"ח

אמה עבריה שיעדוה

אמה עבריה שיעדה האדון, נעשית כאשתו גמורה, ואינה יוצאת עוד בשש וביובל ובסימנים, אלא בגט כריתות.

מדיני עבד הנמכר בבי"ד על שגנב ואין לו לשלם

א. אם יש לו לשלם את הקרן, ואין לו לשלם את הכפל, אין מוכרים אותו.

ב. אם העיד על אחרים שגנבו והוזם, ולא גנב בעצמו, אין מוכרים אותו.

גם מפרדות שמשביחות בגופן, אבל לא מכספים שאינם פרים ורבים כלל. ולדעת רבי אליעזר בן יעקב, הכתוב הזה מלמד, שמעניקים גם מכספים שמתרבים על ידי עסקים, אבל לא מפרדות שאינן יולדות כלל, [וי"ג שלרבי אליעזר בן יעקב אין מעניקים לא מפרדות ולא מכספים].

רש"י מפרש, שלולא הכתוב "ומיקבד", היינו מרבים כספים ופרדות, מהריבוי "אשר ברכך", ועכשיו שנאמר מיעוט זה, ממעט כל אחד מהתנאים את מה שמסתבר לו יותר. ותוס' מפרשים, שלולא הכתוב "ומיקבד", היינו ממעטים כספים ופרדות, שאינם פרים ורבים כצאן ותבואת גורן, ועכשיו שנאמר מיעוט זה, הרי זה כמיעוט אחר מיעוט, שבא לרבות דבר נוסף שאינו פרה ורבה כצאן וגורן, וכל אחד מהתנאים מרבה את מה שמסתבר לו יותר.

אלו עבדים יוצאים לחירות במיתת האדון

א. עבד עברי המוכר עצמו לגוי – שנאמר בו, "וחשב עם קונהו", ללמד, שדווקא עם קונהו הוא מחשב, אבל אם מת האדון שקנה אותו, אינו מחשב עם יורשיו, אלא יוצא מיד לחירות.

ב. עבד נרצע – שנאמר בו "ועבדו לעולם", ללמד שרק את האדון הוא עובד, אבל אם מת האדון, הוא יוצא לחירות.

ג. אמה עבריה – שנאמר בנרצע, "ואף לאמתך תעשה כן", ללמד שיוצאת במיתת האדון כמותו, [וכן שמעניקים לה כמותו].

ד. עבד עברי הנמכר לישראל, ואין לרבו בנים. [אבל אם יש לו בנים, עובד את הבנים, עד שישלים שש שנים] – כי שני פסוקים נאמרו בו בעניין זה, האחד מלמד שיעבוד שש שנים בכל מקרה, אפילו מת האדון, [ישש שנים יעבוד], והשני מלמד שאינו עובד אלא את האדון, ולא את יורשיו, [ועבדך שש שנים], ויישוב שני הפסוקים הוא, שיש פעמים שהעבד עובד את היורשים, ויש פעמים שיוצא לחירות במיתת האדון, ומסתבר שעובד את הבנים, ואינו עובד את שאר היורשים.

גוי יורש את אביו מהתורה

לדעת רבא, מתוך שהוצרכה התורה לכתוב במוכר עצמו לגוי, "וחשב עם קונהו", ללמד שאין העבד עובד את יורשי קונהו, משמע שיש לגוי יורשים, שאם אין לו יורשים, מה באה התורה למעט.

ולדעת רבי יוחנן, ענין זה למד מהכתוב, "כי לבני לוט נתתי את ער ירושה" בו מבואר שיש להם ירושה.

אבל מהכתוב, "כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר", אין ראיה שגוי יורש את אביו, כי עשו אינו גוי, אלא ישראל מומר.

דין ירושה בגרים

מדין תורה אין הגר מתייחס אחר אביו הנוכרי, וכן אין בנו הנוכרי

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

באופן אחד, ונקרא באופן אחר, העיקר הוא אופן קריאתו [=יש אם למקרא]. ורבי אליעזר סובר, שהעיקר הוא אופן כתיבתו [=יש אם למסורת]. ורבי שמעון סובר, שאם אפשר לקיים את שני האופנים, שניהם עיקר. [ועיי' בתוס' ארבעה ביאורים, איך תלויה המחלוקת, בעניין מכירת שפחה, במחלוקת היסודית הזו].

דף י"ט

בן תשע שנים ויום שבא על יבמתו

רש"י מפרש, שבן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו **קנאה** [מהתורה] **ליורשה ולהיטמא לה**, ככל יבם הבא על יבמתו, **אלא** שלעניין אחד חידשה התורה, שאין דינה כאשת איש, והוא **שהבא עליה אינו נהרג**.

ותוס' מפרשים, שמהתורה **לא קנאה כלל**, [ודבר זה נלמד, ממה שאמרה תורה, שהבא עליה אינו נהרג], **אלא** שחכמים תקנו, שתועיל ביאה זו **כמאמר של יבם גדול**, שעל ידה נפסלת היבמה לשאר האחים, ואינה ראויה ליבום אלא לזה [כשיגדל].

אין יעוד אלא בגדול

הקונה אמה עבריה, מצווה עליו ליעדה לו, או לבנו, [או לסייע בפדיונה]. וכשמייעדה לבנו, אינו מייעד אלא לבנו גדול, [כלומר בן שלוש עשרה שנה].

לפי התירוץ הראשון בגמרא, **מפורש שהטעם** שאין יעוד אלא בגדול, **משום שאין יעוד אלא מדעת מי שהאמה מיועדת לו**, ומאחר שקטן אינו בן דעת, אי אפשר ליעד לו.

ולפי התירוץ השני בגמרא, **לא נתבאר בפירוש מדוע אין יעוד אלא בגדול**, [ולפירוש רש"י, אף שלא נתפרש כן בדברי רבי ינאי, סברא פשוטה היא, שאין יעוד אלא בגדול, משום שאין יעוד אלא מדעת מי שהאמה מיועדת לו. אולם לפירוש התוס', אין זו סברא פשוטה, ויתכן שהאמה מתייעדת לבן הגדול אף שלא מדעת].

כיצד מקיים מצוות יעוד

אומר לאמתו בפני שנים, "הרי את מיועדת לי", או "הרי את מקודשת לי", או "הרי את מאורסת לי". ובכך נעשית אשתו, ופוסק מלנהוג עמה כשפחה. אלא שספק בגמרא אם בכך נעשית כנשואה, או רק כארוסה.

במה נקנית המיועדת להיות אשת האדון

לדעת חכמים, קידושי יעוד קונים, **במעוה הראשונות שנתן האדון לאביה כשקנאה**, וכאילו אמר לו אז, אם ארצה ליעד, יהא היעוד מעכשיו.

ג. אם נמכר פעם אחת, יש אופנים שאין מוכרים אותו פעם שניה. < **לפי פירוש רש"י**, **רבא סובר שאינו נמכר שתי פעמים לשלם גניבה אחת**, אבל נמכר שתי פעמים לשלם שתי גניבות שונות, [ואפילו עמד בדין כל הגניבות בבת אחת]. **ואביי סובר שאינו נמכר שתי פעמים, על מה שעומד בדין פעם אחת**, [אפילו נידון אז על כמה גניבות], אבל נמכר שתי פעמים, על שתי העמדות דין. < **ולפי פירוש ר"י**, **רבא סובר שעל גניבתו הראשונה הוא נמכר כמה פעמים**, עד שישלם כולה, אבל על גניבתו השניה אינו נמכר כלל. **ואביי סובר שעל כל גניבות שגונב מהאדם הראשון**, הוא נמכר כמה פעמים, עד שישלם את כל הגניבות, אבל כשיגנוב מאדם שני, אינו נמכר כלל.

ד. **אם אין שווה בדיוק כשווי הגניבה**. < **לדעת רבי אליעזר**, בכל אופן שאינו שווה בדיוק כשווי הגניבה, **אינו נמכר כלל. ולדעת חכמים**, **אם שווה יותר משווי הגניבה**, **אינו נמכר כלל**. אבל **אם שווה פחות משווי הגניבה**, **הוא נמכר וחוזר ונמכר**, עד שישלם את כל הגניבה, [כן הגרסא לפנינו, אולם יתכן שלגרסת רש"י, באופן הזה אינו נמכר אלא פעם אחת].

פדיון אמה עבריה

רש"י מפרש, שמי שמכר את בתו לאמה, ויש לו ממון לפדותה, כופים אותו לפדותה.

ותוס' מפרשים, שמי שמכר את בתו לאמה, כופים את הקרובים לפדותה, על כורחו של אב, ואין בכוחו למחות, משום שאינו רוצה שתחזור להיות מוטלת עליו.

וכל זה כדעת האומרים שאין אדם מוכר את בתו לאמה, אחר שמכר אותה פעם אחת, כי אם יכול לחזור ולמוכרה, מה תועיל כפייה זו, הרי יוכל לשוב ולמוכרה.

"לא ימשול למוכרה בבגדו בה"

לדעת רבי עקיבא [ולגרסת רבינו תם זו דעת רבי אליעזר], **אין אדם מוכר את בתו הקטנה לאמה, אחרי שקידש אותה פעם אחת**, [וחזרה אליו מן האירוסין, בגט או במיתת הבעל].

ולדעת רבי אליעזר [ולגרסת רבינו תם זו דעת רבי עקיבא], **אין אדם מוכר את בתו הקטנה לאמה, אחרי שמכר אותה פעם אחת**, [וחזרה אליו כשיצאה מהאדון בשש או ביובל או במיתת האדון].

ולדעת רבי שמעון, **אין אדם מוכר את בתו הקטנה לאמה, בין כשקידש אותה פעם אחת, ובין כשמכר אותה פעם אחת**.

אבל לדברי הכל, אדם מקדש את בתו, כל זמן שהיא ברשותו, בין אם קידש אותה פעם אחת, ובין אם מכר אותה פעם אחת.

ויסוד המחלוקת הזו הוא, שרבי עקיבא סובר, שפסוק שנכתב

מכר בתו וקדשה ולבסוף יעדה האדון

המוכר את בתו לאחד, ואחר כך קידשה לאחר, ולבסוף יעדה האדון.

לדעת חכמים, הבת **מקודשת לאדון**, משום שקידושי קדמו, שכשייעד אותה, התברר שכבר קידש **בנתינת המעות הראשונות**. ודין זה דומה למקדש אשה מעכשיו ולאחר שלושים יום, שכוונתו שיחולו הקידושי מעכשיו, אם ירצה לאחר שלושים, שאם רצה מקודשת לו, אף אם קידש אותה אחר בתוך שלושים יום. [לפירוש רש"י, דין מקדש מעכשיו ולאחר שלושים, נלמד מדין אמה עבריה. ולפירוש התוס' דין אמה עבריה נלמד מדין מקדש מעכשיו ולאחר שלושים].

ולדעת רבי יוסי ברבי יהודה, הבת **מקודשת לשני**, שקידושי של שני קדמו, שהרי קידושי המייעד אינם אלא בשעה שיעד ומחל לה על חוב עבדותה. ודין זה דומה למקדש אשה לאחר שלושים יום, שכוונתו שיחולו הקידושי רק לאחר שלושים, ולכן אם קידש אותה אחר בתוך שלושים יום, מקודשת לשני, שקידושי קדמו לחול. [לפירוש רש"י, דין מקדש לאחר שלושים, נלמד מדין אמה עבריה. ולפירוש התוס' דין אמה עבריה נלמד מדין מקדש לאחר שלושים].

הנותן לבתו הקטנה רשות לקבל קידושיה ממי שתרצה, יכולה להתקדש למי שתרצה.

המקדש אשה בהנאת מחילת מלווה, מקודשת, אפילו אם יש אצלו משכון על המלווה משעת ההלוואה, ואינו מחזיר לה את המשכון.

מכירת אמה עבריה למי שאסור לייעד אותה

א. המוכר בתו על מנת שלא ייעד אותה האדון. לדברי הכל הבת מכורה, אלא שלדעת חכמים האדון רשאי לייעד אותה, כי **תנאי זה** סותר את דין התורה, וכל תנאי הסותר את דין התורה, **בטל** הוא. **ולדעת רבי מאיר**, ממה שכתבה תורה "לאמה", יש ללמוד שהתנאי **קיים**, שיש מוכר בתו לאמה בלבד, בלא אפשרות לייעד, והוא המוכר על מנת שלא ייעד אותה האדון.

ב. המוכר בתו לפסולים, שאסורים לה באיסור לאו. **לדברי הכל הבת מכורה**, אף על פי שאין האדון יכול לייעדה. חכמים לומדים זאת ממה שכתבה תורה "לאמה". ורבי מאיר ורבי אליעזר לומדים זאת ממה שכתבה תורה, "אם רעה בעיני אדוניה", ללמד, שיש אמה שרעה לאדון בנישואיה.

ג. המוכר את בתו לקרובים, שאסורים לה באיסור שיש בו כרת. **לדעת רבי אליעזר, הבת מכורה**, ממה שנאמר "לאמה". **ולדעת**

ולדעת רבי יוסי ברבי יהודה, קידושי יעוד קונים, **בהנאה שהשפחה נהנית, כשהאדון מוחל לה על שעבוד עבדותה**, שלא תצטרך לעבוד אותו עוד כאמה, כפי שהיתה מחויבת משעת המכירה.

ומלבד כל חילוקי הדינים היוצאים ממחלוקת זו בגמרא, יש עוד נפקא מינה, **לדעת רבי עקיבא, שאין אדם מוכר את בתו לאמה אחרי שקידשה פעם אחת**. שלדברי חכמים, אם מייעד האדון את האמה, מתברר שמתחילה קידש אותה אביה, ולא יוכל למוכרה פעם אחרת. אבל לדברי רבי יוסי ברבי יהודה, אף אם מייעד האדון את אמתו, לא האב הוא המקבל את הקידושי, ויוכל למוכרה פעם אחרת.

עד מתי האדון יכול לייעד

לדעת חכמים, האדון מייעד **עד הרגע האחרון שהיא ברשותו**, כי קידושי יעוד אינם תלויים בשווי העבודה שעדיין חייבת לו, אלא במעות הראשונות שנתן האדון לאביה כשקנאה, וכאילו אמר לו אז, אם ארצה לייעד, יהא היעוד מעכשיו, ואם כן התברר לבסוף שקידש אותה במחיר של אמה עבריה.

ולדעת רבי יוסי ברבי יהודה, אין האדון מייעד אלא אם יש שהות בזמן עבדותה, שתעשה מלאכה של שווה פרוטה, כי קידושי יעוד תלויים בשעבוד שיש לו עליה, שהרי הם קונים בהנאת מחילת השעבוד הזה, ואם אין שהות שתעשה מלאכה של שווה פרוטה, נמצא שאינה משועבדת לו לפרוטה, וכשמוחל לה על חוב עבדותה, אין כאן הנאה של שווה פרוטה שתתקדש בה.

ולדברי רב נחמן בר יצחק, אפילו אם נאמר שקידושי יעוד קונים במעות הראשונות, ואם כן בכל זמן שמיעד, יש כאן יעוד בשווה פרוטה, מכל מקום גזירת הכתוב היא, שאין אדם מייעד את אמתו, אלא כשיש שהות שתעשה מלאכה של שווה פרוטה, שנאמר "יעדה והפדה", להקיש יעוד לפדיון, ללמד שאין יעוד אלא בזמן שיש שהות לפדותה בגירעון כסף, ואם אין לה שהות לעשות שווה פרוטה, אינה נפדית בגירעון כסף.

אם יעוד צריך את דעת האמה

י"א שלדברי חכמים אין היעוד צריך את דעת האמה, משום שהמייעד הוא כמקדש את הבת מדעת אביה, בנתינת המעות הראשונות, ובקידושי קטנה אין צריך אלא את דעת האב. **ולדברי רבי יוסי ברבי יהודה היעוד צריך את דעת האמה**, כי היא זו שמקבלת את הקידושי, כשמוחל לה על חוב עבדותה, [נהתוס' כתבו, שאין הכוונה שתסכים להתייעד, אלא שיודיע לה שהוא מייעד אותה].

ולדברי רב נחמן בר יצחק, הכל מודים, שאין יעוד אלא מדעת האמה, שכן כך גזרה התורה, במה שנאמר "יעדה" מלשון ידיעה.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

כלומר **שיהיה מאכלו ומשתתו של העבד טובים כשל האדון, וכן שתהיה מטתו וכרו וכסותו של העבד טובים כשל האדון.**

וכשאין לאדון אלא כסות אחת, אם יקח אותה לעצמו, עובר הוא על הציווי הזה, ואם אינו לוקח לעצמו, וגם אינו נותן לעבדו, מידת סדום היא זו, **ועל כורחו צריך לתת אותה לעבדו**, ולישון בעצמו ללא כר, ונמצא זה שקנה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו.

מכירת הבת והלוואה בריבית

אמרו חכמים, לעולם **ימכור אדם את בתו, ולא ילווה בריבית**, כי למוכר בתו יש תקנה בגירעון כסף, אבל הלווה בריבית, מתרבה חובו כל הזמן.

כמה קשה אבקה של שביעית

איסור סחורה בפירות שביעית הוא האיסור הקל שיש בשביעית, שאינו אלא איסור עשה, [הנלמד ממה שאמרה תורה "לאכלה" ולא לסחורה], **ואף על פי כן העובר על איסור זה, נענש באופן קשה**, ואם עומד בחטאו, באים עליו העונשים הבאים, בזה אחרי זה:

א. יורד מנכסיו עד שנאלץ **למכור מטלטליו**.

ב. ממשיך ומדלדל עד שנאלץ למכור את **שדותיו**.

ג. ממשיך ומדלדל עד שנאלץ למכור את **ביתו**.

ד. ממשיך ומדלדל עד שנאלץ למכור את **בתו**.

ה. ממשיך ומדלדל עד שנאלץ **ללוות בריבית**.

ו. ממשיך ומדלדל עד שנאלץ **למכור את עצמו לעבדות**, ולא לישראל אלא לגר, ולא לגר צדק, אלא **לגר תושב**.

ז. ממשיך ומדלדל עד שנאלץ למכור את עצמו לעבדות **לגוי**.

ח. ממשיך ומדלדל עד שנאלץ למכור את עצמו לעבדות **לעבודה זרה**.

כשבאה עליו הפורענות הראשונה, יש תקווה שירגיש שבחטאו באה, ויפרוש מהאיסור, אבל משלא הרגיש, ושנה בחטאו, כבר אין תקווה, **כי כל העובר עבירה ושונה בה, נעשית לו כהיתר**, ובוודאי ימשיך וידרדר עד שימכר לעבדות לעבודה זרה.

אלו נגאלים

יש דברים שאדם מוכר, ויש לו אפשרות לחזור ולגאול מיד הקונה על כורחו של קונה, אלא שאינם שווים בכל דבר, יש מהם שזמן גאולתם מוגבל, ויש מהם שיכול לגאול גם לחצאים, ויש מהם שנגאלים אף כשאין ביד המוכר לגאול אלא על ידי שילווה ממון, ומקצת מהם חוזרים ביובל למוכרים.

חכמים אין הבת מכורה, כי אינה ראויה ליעוד. **ומכל מקום מבואר בברייתא אחת שאם בנו של הקרוב מותר ליעוד, חלה המכירה**, אף על פי שהאדון עצמו אינו יכול ליעוד. [ולא נתבאר, אם התנא האומר שאינה נמכרת לאביו, מדבר גם באופן שיש לאביו בן, שהאמה ראויה לו, ואם כן הוא חולק על הדין הזה, וסובר שבכל אופן אין האמה נמכרת לקרובים, או שהוא מדבר באופן שאין לאב בן אחר, והסיבה שאוסר למכור לאב, כי אין במכירה הזו מי שראוי ליעוד].

דף כ'

עבד עברי אינו יוצא לחירות בראשי אברים כעבד כנעני.

מסירת שפחה כנענית לעבד עברי

לדעת רבי אליעזר בן יעקב, עבד עברי שיש לו אשה ובנים, רבו **מוסר לו שפחה כנענית על כורחו**, ויהיו הוולדות עבדים כנענים של האדון. אבל עבד עברי שאין לו אשה ובנים, **אין רבו רשאי למסור לו שפחה כנענית**.

חשבון גירעון כסף כשהוזל העבד או התייקר

כבר נתבאר, שעבד עברי יוצא לחירות על כורחו של האדון, כשייתן לאדון כסף, כפי מה ששווה העבודה, שעדיין חייב לו, כלומר אם קנאו האדון בששה מנים לשש שנים, נמצא שקנה עבודת כל שנה במנה, ולכן אם לאחר שלוש שנים יתן לרבו שלושה מנים, הוא יוצא בכך לחירות.

ואם כשקנאו האדון היתה עבודתו שווה מנה לשנה, **והוזל העבד ונעשתה עבודתו שווה חצי מנה לשנה, יתן לאדון כפי ששווה עכשיו**, [כלומר מנה ומחצה, לפי חשבון של חצי מנה לשנה].

ואם כשקנאו האדון היתה עבודתו שווה מנה לשנה, **והתייקר העבד ונעשתה עבודתו שווה שתי מנים לשנה, יתן כפי מה שהיה שווה כשקנאו האדון**, [כלומר שלושה מנים, לפי חשבון של מנה לשנה].

אולם אם כשקנאו האדון היתה עבודתו שווה מנה לשנה, **והוזל העבד להיות שווה עבודתו חצי מנה לשנה, ושוב התייקר להיות שווה עבודתו מנה לשנה, אי אפשר להקל עליו**, שיתן כפי חשבון חצי מנה לשנה, כי אין החשבון אלא כפי שוויו בשעת המכירה, או כפי שוויו בשעת הפדיון, אבל מה שבינתיים אינו נחשב לעניין זה לכולם.

ודבר זה, **שיש להקל על פדיון העבד**, נלמד משני פסוקים האמורים בנמכר לגוי, ונמכר לישראל נלמד ממנו בגזירה שווה.

כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו

ציוותה התורה את האדון הקונה עבד עברי, "כי טוב לו עמך",

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
<p>כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)</p>						

ואלו הדינים המבוארים בגמרא ובתוס':

	חוזר לבעלים ביובל	זמן הראוי לגאולה	נגאל לחצאים	לווה וגואל
עבד עברי הנמכר לגוי	כן	כל זמן עבדותו	לא*	לא
מוכר שדה אחוזה	כן	אחרי שתי שנים שהיו בהם שתי תבואות	לא	לא
מקדיש שדה אחוזה	לא [אלא מתחלק לכהנים].	עד היובל או עד שימכור הגזבר	כן**	כן
מוכר בית בעיר מוקפת חומה	לא [אלא נשאר ביד הקונה].	רק שנה אחת אחר המכירה	לרבי שמעון כן ולחכמים לא	לרבי שמעון כן ולחכמים לא
מוכר בית בעיר שאינה מוקפת חומה	כן	כל זמן שהיא ביד הלוקח	לא	לא

ג. שדה אחוזה ובית בעיר שאינה מוקפת חומה. לדברי הכל נגאלים הם לקרובים, [שנאמר בשדה אחוזה, "וגאל את ממכר אחיו", ובבתי החצרים נאמר "על שדה הארץ יחשב"]. אלא **שלרבי אליעזר,** אם יש באפשרותם לגאול, **חייבים** הם לעשות זאת, [שנאמר "ובכל ... גאולה תתנו"]. **ולדעת רבי יהושע** אין הדבר חובה אלא **רשות,** [שנאמר "ואיש כי לא יהיה לו גואל", כלומר שלא יהיה מי שירצה לגאול שדותיו"].

ד. עבד עברי הנמכר לגוי. לדברי הכל נגאל בקרוביו, [שנאמר "אחד מאחיו יגאלנו ..."]. **ולדברי הכל** אם יש באפשרותם לגאול, **חייבים** הם לעשות זאת, כדי שלא ייטמע בין הגויים, [שנאמר "ובכל ... גאולה תתנו"].

ובכל אלו שנגאלים בקרובים, הכלל הוא שהיותר קרוב, קודם לגאול.

רציעת העבד

עבד עברי שלא רצה לצאת לחירות בסוף שש שנות עבדותו, נקנה לאדון לעבד עד היובל ברציעה, [אם יתקיימו בו כל התנאים המבוארים בדף כ"ב], והרציעה היא שינקוב האדון חור באוזנו, אלא שנחלקו החכמים במה רוצעים, ומה רוצעים.

א. במה רוצעים. לדעת רבי יוסי ברבי יהודה, רוצעים בכל דבר, **שיכול האדון לעשות בו חור בכוחו,** [ואינו מוציא אלא את הסם, שעושה את החור בעצמו]. **ולדעת רבי,** אין רוצעים אלא **בכלי מתכת.**

ב. מה רוצעים. לדעת יודן בריבי, רוצעים את האליה, שהיא **הבשר הרך שבאוזן. ולדעת חכמים,** רוצעים את תנוך האוזן, הוא **הגדר האמצעית שבתוך האוזן,** [ומאחר שדבר זה נחשב למום בכהנים, כהן שהוא עבד עברי אינו נרצע, כי אסור לעשות בכהנים מום].

מידת כלל ופרט ומידת ריבוי ומיעוט

בכל מקום שכתבה התורה פרטים וכללים, נחלקו החכמים איך לדרוש את הפסוקים.

יש דורשים זאת במידת כלל ופרט, שלדעתם כל פרט הבא אחר כלל, הוא פירושו של הכלל, ובא לומר שאין בכלל אלא הפרט הזה, ואם בא אחר כך כלל נוסף, אינו בא אלא להוסיף דברים הדומים לפרט.

ויש דורשים זאת במידת ריבוי ומיעוט, שלדעתם פרט הבא אחר הכלל, אינו פירושו של הכלל, ולא בא אלא למעט מהכלל, וללמד שאין הכלל כולל הכל, אלא דברים הדומים לפרט, ואם בא אחריו כלל נוסף, בא הוא לומר שהכל בכלל, ואין לך למעט מהפרט, אלא דבר אחד, כפי שיראו חכמים.

* כן פושט רב ששת, אולם מתחילה הסתפקה בזה הגמרא, שמא לקולא הוא נגאל לחצאים, ודעת אביי, שאם הוא נגאל לחצאים, הרי הוא נגאל כן בין לחומרא בין לקולא.
* ולפירוש הרשב"ם [בדף ס"א] רק מה שהקדיש לחצאים או בשתי מקומות נגאל לחצאים אבל שדה אחת שהקדיש בבת אחת אינה נגאלת לחצאים.

דף כ"א

אלו נגאלים לקרובים

יש דברים שאדם מוכר, וקרוביו גם כן יכולים לגאול אותם, על כורחו של הקונה, ויש דברים שרק המוכר עצמו יכול לגאול על כורחו של הקונה.

א. עבד עברי הנמכר לישראל. לדעת רבי, אינו נגאל לקרובים. ולדעת חכמים, ספק בגמרא אם נגאל לקרובים. [ומתוס' משמע שאינו נגאל לקרובים, משום שנאמר בנמכר לגוי "יגאלנו", ללמד שדווקא עבד הנמכר לגוי, נגאל לקרובים, אבל הנמכר לישראל אינו נגאל לקרובים].

ב. בית בעיר מוקפת חומה. לדעת רבי אליעזר אינו נגאל לקרובים. ולדעת רבי יהושע נגאל הוא לקרובים, אבל אין הדבר חובה עליהם אלא רשות, [ומהפסוק "ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ", לומד רבי יהושע, שבית זה נגאל לקרובים].

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת ררזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

"בה" – מלמד שאינו רשאי לקחת אלא אשה אחת, ולא שתי נשים.

"וְלִקְחָתָּהּ" – מלמד שתופסים בה קידושין, על ידי קיום סדר המעשים שבפרשה, ודינה כגיורת גמורה, אף על פי שאינה מתגיירת מדעתה.

"לֹךְ לְאִשָּׁה" – מלמד שאינו רשאי לקחת אשה מהשבי אלא לעצמו, ולא לאחרים.

"וְהִבְאֵתָהּ אֵל תוֹךְ בֵּיתְךָ" – מלמד שלא ילחצנה במלחמה. י"מ שאסור לבוא עליה אפילו ביאה ראשונה, אלא אחר כל המעשים, כשתהיה אשתו, ומכל מקום די בהיתר הזה להשקיט את יצרו, כי יש לו פת בסלו. וי"מ שמותר לו לבוא עליה פעם אחת במלחמה, כדי להשקיט את יצרו, אבל את סדר המעשים לגיורה לא יתחיל, עד שתהיה בביתו.

תמר אחות אבשלום

רש"י מפרש, שתמר לא היתה בת דוד, אלא בת יפת תואר, שנתעברה מאמה קודם שלקח דוד את אמה.

ורבינו תם מפרש, שתמר היתה בת דוד מאשת יפת תואר, אבל לא התייחסה אחריו, כי נולדה מהביאה שבא עליה דוד במלחמה, קודם שהתגיירה.

תנאים לרציעת עבד

אין עבד עברי נרצע אלא כשיתקיימו בו כל הדברים הבאים:

א. שיאמר שתי פעמים, שאינו רוצה לצאת לחופשי, [שנאמר "אם אמור יאמר העבד"]. אמירה ראשונה יאמר כשעדיין יש לו שהות לעבוד שווה פרוטה, ועוד נחשב לעבד, [שנאמר "אמור יאמר העבד"]. ואמירה שניה יאמר כשכבר אין לו שהות לעבוד שווה פרוטה, שהוא סמוך ליציאה, [שנאמר "לא אצא חופשי"].

ב. שיהיה לרבו אשה ובנים, [שנאמר "ואהבך ואת בִּיתְךָ"].

ג. שנתן לו רבו שפחה, והוליד ממנה בנים, [שנאמר "אהבתי ... את אִשְׁתִּי ואת בְּנֵי"].

ד. שיאהב אותו רבו, [שנאמר "כי טוב לו עמך"].

ה. שיאהב את רבו, [שנאמר "ואהבך"].

ו. שיהיה הרב והעבד שווים לטובה בבריאות, [שנאמר "כי טוב לו עמך", ולכן אם אחד מהם חולה, ואחד בריא, אינו נרצע, אבל אם שניהם חולים, ספק בגמרא אם נרצע].

חייב מזונות אשת העבד ובניו

האדון חייב במזונות אשתו ובניו של עבדו העברי.

עבד עברי כהן בשפחה כנענית

לדעת רב, עבד עברי כהן מותר בשפחה, כעבד עברי ישראל, משום ששפחה אסורה לשניהם [קודם שנעשו עבדים], וכשהתירה התורה את השפחה, לשניהם התיירה.

ולדעת שמואל, עבד עברי כהן אסור בשפחה, משום שלכהנים יש מצוות יתרות על שאר ישראל, ואם מצינו שהתירה התורה את השפחה לעבד עברי ישראל, לא מצינו שהתירה אותה לכהן.

כהן ביפת תואר

ללשון הראשון בגמרא, הכל מודים שגם כהן מותר לבוא עליה פעם אחת, להשקיט את יצרו, שהרי כל ההיתר לבוא על הגויה הזו, לא נאמר אלא כנגד יצר הרע, שאם לא יתירו להם, יעברו על האיסור, ואין יצרו של כהן שונה מיצרו של ישראל.

אולם אחר שכבר בא עליה פעם אחת, רק רב מתיר להביאה אל ביתו, שתהיה אשתו על ידי הסדר המבואר בפרשת יפת תואר. אבל שמואל אוסר, כי גיורת אסורה לכהן, ואם כן אפילו יעשה לה כסדר הפרשה ויגיייר אותה, אינה מותרת לו.

וללשון שני בגמרא, הכל מודים שאסור לו לקחתה לאשה על ידי עשיית סדר הפרשה, כי גיורת אסורה לכהן.

ולא נחלקו אלא אם מותר לבוא עליה פעם אחת. שרב מתיר זאת, כדי להשקיט את יצרו. ושמואל אוסר, כי לדעתו לא נאמר ההיתר הזה, אלא במי שיכול להכניסה אחר כך לביתו.

דף כ"ב

דין אשת יפת תואר

כשיצאו בני ישראל למלחמה, מי שהיה רואה בשביה אשה, שמצאה חן בעיניו, היה רשאי לקחתה לגיירה להיות אשתו, ובלבד שיעשה בה תחילה כסדר האמור בפרשה, [שתגלה את ראשה, ותגדל ציפורניה, ותחליף את בגדיה, ותשב בביתו, ותבכה את אביה ואמה שלושים יום]. ובאו כאן בגמרא כמה דינים הנלמדים מהכתוב "וְרָאִיתָ בַּשְּׂבִיָּה אִשָּׁת יַפֶּת תֹּאֵר וְחִשְׁקָתָּ בָּהּ וְלִקְחָתָּ לָךְ לְאִשָּׁה" (דברים כ"א י"א):

"וְרָאִיתָ בַּשְּׂבִיָּה" – מלמד שאינו רשאי לקחתה, אלא אם כן חפץ בה מתחילת ראייתו אותה, אבל אם מתחילה חשב לקחתה לשפחה או למוכרה, אסור לו לקחתה לאשה.

"אִשָּׁת" – מלמד שרשאי לקחתה אפילו אם היא אשת איש.

"יַפֶּת תֹּאֵר" – מלמד שלא התיירה התורה דבר זה, אלא כנגד יצר הרע, שאם היה הדבר אסור, היו עוברים על האיסור.

"וְחִשְׁקָתָּ" – מלמד שאפילו אינה נאה, אם חפץ בה, רשאי לקחתה לאשה.

דף כ"ג

גר שמת בלא יורשים והניח עבדים כנענים

גר שמת בלא יורשים, נכסיו הפקר, ולכן כל הקודם לזכות בהם קנה. אולם אם היו בהם עבדים כנענים, יש אופנים שזכו בעצמם, ואין אחר יכול לזכות בהם.

לדעת חכמים, כל העבדים, בין הגדולים ובין הקטנים, זכו בעצמם להיות בני חורין.

ולדעת אבא שאול, עבדים גדולים זכו בעצמם, כי גדול יש לו כח לקנות ולזכות, אבל קטנים לא זכו בעצמם, וכל הקודם להחזיק בהם זכה.

רש"י מפרש, שלא נחלקו חכמים ואבא שאול, אלא כשבשעת מיתת הגר לא היו העבדים תחת יד אחר, והיה להם שהות לזכות בעצמם, אבל אם בשעת מיתת הגר החזיק בהם אדם אחר, כגון שהיו אז באמצע לשמש אותו תשמיש של עבדות, זכה בהם אותו אדם בקניין חזקה מיד כשמת הגר, ולא זכו בעצמם.

ורבינו תם מפרש, שאמנם כן הוא ללשון הראשון בגמרא. אבל ללשון השני, לעולם העבד קודם לזכות בעצמו, אפילו אם הוא משמש אדם אחר בשעת מיתת הגר, ואין אחרים יכולים לזכות בעבדי הגר, אלא בעבדיו הקטנים לשיטת אבא שאול.

ורש"י מפרש, שגם בזה נחלקו חכמים ואבא שאול. שלדעת חכמים מיתת הגר נחשבת כנתינת גט שחרור, ואם כן בוודאי לא יוכל אדם להחזיק בהם, אחרי שקבלו גט שחרור. אבל לדעת אבא שאול, מיתת הגר אינה מפקיעה את השעבוד הממוני של העבד, ואם הוא משמש אדם אחר, ואינו חפץ לקנות עצמו, זוכה בו אותו אדם.

אופן רציעת העבד

האדון מניח את אוזנו של העבד על הדלת, כשהיא עומדת במקומה, ומחוברת למזוזה, ודוקר באוזן במרצע, עד שנעשה בה חור מצד לצד, והמרצע נוגע בדלת.

מידה כנגד מידה במעשה הרציעה

א. האוזן נרצעת. כי שמעה שאמר הקב"ה בסיני, "כי לי בני ישראל עבדים", ולא קבלה, אלא רצתה להיות עבד לבשר ודם.

ב. הרציעה על הדלת ליד המזוזה. שהם היו עדים, כשפסח ה' על בתי בני ישראל במצרים, ואמר "כי לי בני ישראל עבדים".

ג. המרצע נבחר לכך. כי מרצ"ע בגמטריה ארבע מאות, כמניין השנים שהיו בני ישראל עבדים במצרים, וראוי הוא למי שבחר בעבדות.

עבד כנעני

כל העבדים, בין מזרע כנען, בין משאר העמים, קרויים עבדים כנענים, על שם כנען, שנאמר בו, "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו".

קנייני עבדים כנענים

א-ב-ג. כסף שטר וחזקה. שנאמר בהם, "והתנחלתם אותם... לרשת אחוזה", להקישם לשדה אחוזה, שיהיו נקנים בכל קנייני שדות, שהם כסף שטר וחזקה. וחזקה בעבדים היא, שישמש אותו העבד תשמיש, הראוי לעבד לשמש את רבו, כגון להתיר לו מנעלו, או להוליך כליו אחריו לבית המרחץ, וכדומה.

ד. חליפין.

ה. משיכה. בעבד גדול, רק במשיכה בפועל. ובעבד קטן, אף אם קורא לו ובא מחמת קריאתו.

ו. לדעת רבי שמעון גם בהגבהה.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	--	--	--

עבד כנעני קונה את עצמו בכסף ובשטר

עבד כנעני קונה את עצמו להיות בן חורין, בכסף ובשטר שחרור. כפי שיתבאר בטבלה הבאה:

בשטר על ידי עצמו	בשטר על ידי אחרים	בכסף על ידי עצמו ^א	בכסף על ידי אחרים	
כן	מדעת העבד כן, אבל שלא מדעת העבד לא , [ואפילו שלא מדעתו], כי יש לעבד יד לזכות לעצמו, לעניין קניית שטר שחרור ^ב	לא	כן	רבי מאיר
לא	כי אין לעבד יד לזכות לעצמו, אף לא לעניין קניית שטר שחרור ^ב	לא	כן	רבי שמעון בן אלעזר
כן*	[ואפילו שלא מדעתו], כי יש לעבד יד לזכות לעצמו, לעניין קניית שטר שחרור ^ב	כן	כן	חכמים

* וי"מ שלדעת חכמים אין קונה עצמו, בשטר על ידי עצמו, כמבואר בדעת רבי שמעון בן אלעזר, אבל רש"י דחה את הפירוש הזה.

הערות לטבלה הנ"ל:

א. נחלקו אמוראים בגמרא באיזה אופן נחלקו התנאים אם יכול העבד לזכות בכסף שאחרים נותנים לו: [א] **י"א** שהמחלוקת היא **כשנתנו לו אחרים כסף בלא שום תנאי**. [ב] **ולדעת רב ששת** המחלוקת היא **כשנתנו לו כסף על מנת שאין לרבו רשות בו**, אבל נתנו לו על מנת שלא יזכה בו, אלא כדי להשתחרר בו, הכל מודים שיוצא בו לחירות, [ופוסק רבינו תם כרבי מאיר אליבא דרב ששת, שעל מנת שלא יזכה בו רבו, אינו משתחרר על ידי עצמו, כי הרב זוכה בו, אבל נתנו לו על מנת שישתחרר בו, הוא משתחרר בכסף הזה]. [ב] **ולדעת רבי אלעזר** המחלוקת היא **כשנתנו לו כסף על מנת שישתחרר בו**, [ואומר ר"י שאפשר שהלכה כרבי מאיר אליבא דרבי אלעזר, ואף בזה אין העבד משתחרר על ידי עצמו, כי הרב זוכה בכסף, ומכל מקום רק לעניין עבד אומר כן רבי מאיר, אבל מודה הוא שהנותן כסף לאשה, על מנת שלא יהיה לבעלה רשות בו, אלא שתקנה בו אוכל לעצמה, לא קנה הבעל את הכסף].

ב. הטעם שיש לעבד יד לזכות לעצמו לעניין שטר שחרור, כי שטר שחרור למד בגזרה שווה [לה לה] מגט אשה, **וכשם שאשה מקבלת את גטה בעצמה, כך עבד מקבל שטר שחרור בעצמו**.

ג. הטעם שאין לעבד יד לזכות לעצמו אף לעניין שטר שחרור, כי שטר שחרור למד בגזרה שווה [לה לה] מגט אשה, **וכשם שאין אשה מתגרשת עד שיצא הגט מרשות הבעל, כך אין עבד משתחרר עד שיצא שטר שחרורו מרשות האדון**.

דף כ"ד

יד אשה כיד בעלה ויד עבד כיד רבו אינם שווים

מבואר בתוס', שיש חילוק בין זכיית הבעל במה שקונה אשתו, לבין זכיית האדון במה שקונה עבדו.

- **מה שקנה עבד, קנה רבו קניין גוף ופירות, אבל מה שקנתה אשה, [כשנתנו לה אחרים מתנה, או שנפלה לה ירושה], קנה בעלה קניין פירות בלבד**, [ורק את מציאתה קנה גם קניין הגוף].

- אדון שנתן מתנה לעבדו, לא זכה בה העבד, אבל איש שנתן מתנה לאשתו, זכתה בה לגמרי.

הכהנים שלוחי הקב"ה הם

הכהנים בעבודתם, שלוחי הקב"ה הם, ולא שלוחי בעלי הקרבן, כי אם היו שלוחי הבעלים, לא היו יכולים להקריב קרבנות לישראל, שהרי ישראל אינם יכולים להקריב לעצמם, ואין אדם עושה שליח, למה שאינו יכול לעשות בעצמו, **ולכן כהן מקריב על מי שמודר ממנו הנאה**, כי אינו עושה את שליחותו, ואינו נחשב כמהנה אותו.

ולפי הפירוש השני בתוס', ספק בגמרא [במסכת נדרים], אם הם רק שלוחי הקב"ה, או גם שלוחי הבעלים, ואינם יכולים להקריב שלא מדעת הבעלים.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	--	----------------------	--	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

פדיון מעשר שני

ולדעת רבי מאיר ורבי טרפון, העבד נעשה בן חורין בהשחתת האבר, ואינו זקוק לשטר שחרור. שנאמר "לחפשי ישלחנו", ללמד שנעשה חופשי מיד קודם השילוח.

ולדעת המכריעים, בהשחתת שן או עין המפורשת בתורה, העבד משוחרר בלא שטר שחרור. ובהשחתת שאר אברים שאינה נלמדת אלא ממדרש החכמים, אין העבד משוחרר אלא על ידי שטר שחרור. רבינו תם מפרש, שמדין התורה הם סוברים, שבכל אופן העבד משוחרר בלא שטר שחרור, כי כל דבר הנלמד מדרשת הפסוקים, הרי הוא ככתוב בתורה, ומה שהצריכו בהשחתת שאר אברים שטר שחרור, תקנת חכמים היא, כדי שלא יוכל האדון להחזיקו, ולומר לו עבדי אתה, כיוון שאין הדבר ידוע שעבד משוחרר גם בהשחתת שאר אברים, שאינה מפורשת בתורה. וריב"א מפרש, שמדין התורה הם סוברים, שבהשחתת שאר אברים אין העבד משוחרר בלא שטר שחרור, כי לענין שאר אברים הנלמדים מהמילה "ישלחנו", הם מודים שהגזרה שווה מאשה מלמדת, שאין העבד משתחרר בלא שטר שחרור.

נזק על ידי קול

המזיק כלים על ידי השמעת קול, כגון שתקע לתוך כלי בחזקה, ונשבר מחמת הקול, חייב.

אבל **המזיק אדם על ידי השמעת קול, כגון שתקע בו פתאום, בלא לאחוז בו, ומחמת בהלתו התחרש, פטור, שכל נזק הבא לאדם מחמת בהלה, הוא מביאו על עצמו, על ידי שמכניס את הבהלה ללבו.** ולכן עבד שחרשו רבו באופן הזה, אינו יוצא לחירות.

נזקי שן ועין שיוצא על ידם לחירות

העבד יוצא לחירות בשלושה אופנים שהאדון מזיק לו אבר.

א. נזק שעל ידו אינו יכול להשתמש באבר, אף על פי שלא השחיתו לגמרי, כגון שהחשיך את ראייתו, עד שאינו יכול להשתמש בעיניו, אף על פי שרואה בהם קצת.

ב. נזק שעל ידו אינו יכול להשתמש באבר, אף על פי שקודם לכן היה האבר פגום קצת, ובלבד שהיה ראוי מתחילה להשתמש בו, כגון שהחשיך את ראייתו לגמרי, אף שמתחילה לא ראה כהוגן, אבל יכול היה להשתמש בעיניו.

ג. נזק של השחתת אבר, אף על פי שקודם לכן לא היה ראוי להשתמש בו כלל, כגון שהוציא לחוץ עין עיוורת.

השחתת אבר בכונה טובה

אם יש שתי סיבות שלא להאשים את האדון בנזק, הכל מודים שלא יצא העבד לחירות. כגון הושיט ידו למעי שפחתו היולדת,

מעשר שני אסור באכילה חוץ לירושלים בלא פדיון, ואם נפדה בכסף, הוא נאכל בכל מקום, והכסף עולה לירושלים, לקנות בו דברי מאכל, שיאכלו שם, ויש חילוקי דינים בין הפודים את המעשר:

א. הפודה מעשר שני של עצמו – מוסיף חומש [מלבד] על שווי המעשר, [כלומר, מעשר השווה מאה, פודה במאה עשרים וחמש].

ב. הפודה מעשר שני של חבירו – פודה אותו בשוויו, ואינו מוסיף חומש.

ג. אשה הפודה מעשר שני של עצמה או של אחרים – לפירוש רבינו תם אינה מוסיפה חומש, [שנאמר בפרשה "איש"], ורק כשפודה מעשר שני של איש אחר, בכספו ובשליחותו, מוסיפה חומש, כי עומדת במקומו.

ד. אשה הפודה מעשר שני של בעלה – [א] אם פודה בכספו של הבעל, הרי היא עומדת במקום הבעל, ומוסיפה חומש. [ב] ואם פודה בכסף שלה, הרי היא כאדם הפודה מעשר של חבירו מכספו, ואינה מוסיפה חומש. [לפירוש רש"י, כסף נכסי מלוג נחשב לכסף שלה לענין זה. ולפירוש התוס' רק אם נתן לה בעלה כסף, נחשב הוא שלה, (ע"פ רש"א ר"ם ריא"ח ורש"ד)]. [ג] ואם נתנו לה אחרים כסף על מנת שתפדה בו מעשר שני של בעלה, תלוי הדבר במחלוקת רבי מאיר וחכמים, אם קנתה את הכסף, אינה מוסיפה חומש, כאדם אחר הפודה, ואם בעלה קנה את הכסף, מוסיפה חומש כמותו.

ה. אשה הפודה בכסף של בעלה מעשר שני שנפל לה בירושה – לדעת רבי מאיר, מעשר שני נחשב לממון גבוה, ולכן לא תקנו חכמים שיזכה בו הבעל, כשזוכה בכל ירושת אשתו, ואם כן כשפודה אותו בכספו של הבעל, הרי היא כבעל שפודה מעשר שני של אחרים, ואינה מוסיפה חומש. ולדעת חכמים, מעשר שני נחשב לממון בעליו, ולכן זכה בו הבעל כשזכה בכל ירושת אשתו, ואם כן כשפודה אותו בכספו של הבעל, הרי היא כבעל שפודה מעשר שני שלו, ומוסיפה חומש.

יציאת שן ועין

עבד כנעני יוצא לחירות, אם הפיל רבו אחת משיניו הקבועות, או סימא את אחת מעיניו, או השחית את אחד משאר ראשי אבריו הגלויים שאינם חוזרים, [והם מפורטים בדף כ"ה]. היציאה בהשחתת שן ועין מפורשת בתורה, והיציאה בהשחתת שאר האברים נלמדת מדרשת חכמים.

לדעת רבי שמעון ור"א ורבי עקיבא, אין העבד משוחרר בכך, אלא שרבו אסור להשתעבד בו, ומחוייב לשחררו בשטר שחרור. ודבר זה למדים בגזרה שווה ["ושלחה" "ישלחנו"] מגירושי אשה, שאין השילוח אלא בשטר כשילוח האשה.

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

הללו אינו נחשב במשחית אבר בגלוי, ואין העבד יוצר לחירות.

טומאה טבילה והזאה - בגלוי

לעניין טומאה נאמר בתורה לשון נגיעת ידיים, "וְכָל אֲשֶׁר יִגַע בְּ"הַבַּיִת וְיָדָיו לֹא שָׁטַף בְּמַיִם" (ויקרא ט"ו י"א), ומזה למדו חכמים, שמגע טומאה מטמא, רק במקום גלוי כידיים, אבל באברים שאינם גלויים, אינו מטמא. **והלשון נחשבת לעניין זה כאבר גלוי**, כי אדם מוציא לשונו, ונוגע בכל דבר כמו שנוגע בידיו.

ולעניין טבילה נאמר בתורה לשון רחיצת בשר, כגון "וְנִחַחְךָ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם וְטָהַר" (ויקרא י"ד ט'), ומזה למדו חכמים, שהטבילה היא כשיבואו מים חוץ לגופו בשלמות, כרחיצת בשר שהיא חוץ לגוף, ואין המים צריכים לבוא לאברים הפנימיים, שאינם יכולים להיות בתוך המים בשלמות. **והלשון נחשבת לעניין זה כאבר פנימי**, כי אינה יכולה להיות בתוך המים בשלמות, [ומכל מקום צריכה להיות ראויה לביאת מים, ואם יש בה חציצה, לא עלתה הטבילה לטובל].

ולעניין הזאת מי חטאת. רבי אומר שצריך להזות באחד המקומות שנגיעת טומאה מטמאת בהם, כי הוקשו טומאה והזאה זה לזה, [והזהה הטהור על הטמא ... וחטאו], ולכן **הלשון** ראויה להזאה, **כאברים שבגלוי**. **וחכמים אומרים** שצריך להזות באחד המקומות שהמים צריכים להגיע בשעת טבילה, כי הוקשו טבילה והזאה זה לזה, [ויחטאו ... וכבס בגדיו ורחץ במים], ולכן אין הלשון ראויה להזאה, **כאברים שאינם בגלוי**.

כתבו התוס', מה שבטבילה אין צריך שיבואו המים לאברים נסתרים, אבל צריך שיהיו האברים ראויים לביאת מים, [בלא חציצה], **כך היא דרשת הפסוק**, שכן מצד אחד נאמר, "ורחץ את כל בשרו", משמע הכל, אפילו מקומות נסתרים. ומצד שני נאמר "וידידיו", משמע רק אברים גלויים. וליישב שני פסוקים אלה, צריך לומר שלא ציוותה תורה שיבואו מים באברים נסתרים, אבל צריך שיהיו האברים הללו ראויים לביאת מים.

קניין מסירה וקניין משיכה

קניין מסירה הוא שיאחו הקונה את הבהמה, במקום שהבעלים מחזיקים אותה. [רש"י ורשב"ם מפרשים שצריך שהמוכר ימסור את הבהמה מידו ליד קונה. ותוס' מפרשים, שדי בכך שיאמר לו המוכר, לך החזק וקנה].

וקניין משיכה הוא שתלך הבהמה מחמת הקונה, [עקירת יד ורגל], בין על ידי שהכה אותה, בין על ידי שיקרא לה, ובין על ידי שימשוך אותה בידיו.

ובמסכת בבא בתרא אמרו אביי ורבא, שמסירה קונה ברשות הרבים, ובחצר שאינה של מוכר וקונה. ומשיכה קונה בסימטא ובחצר של

להוציא את עוברת, וסימא את עין העובר שבכך (א) לא התכוון לעין. (ב) המעשה כולו בכוונה טובה ליילד את השפחה.

ואם יש סיבה אחת שלא להאשים את האדון בהשחתת האבר. **חכמים אומרים שיצא לחירות**. **ורבן שמעון בן גמליאל אומר שלא יצא לחירות**. כגון שרצה לרפא את עין עבדו, וסימא אותה, שהמעשה בכוונה טובה, אבל התכוון לעין. וכן כשהיתה אבן בחיקו, ולא הכיר בה, וכשקם נפלה על עבדו, וסימא את עינו, שלא התכוון לגעת כלל בעין, אבל גם לא היתה כוונה טובה במעשה.

פסול הקרבה במום ובחסרון אבר

בהמה נפסלת לקרבן במום. ועוף אינו נפסל אלא בחסרון אבר.

דף כ"ה

טומאת מחיה

אין הנגע טמא טומאת מחיה, אלא כשנראה כולו בבת אחת. ולכן נגע בכל אחד מעשרים וארבע ראשי אברים אינו מטמא, משום שבמקומות אלו השר משופע, ואי אפשר לראות את כל הנגע בבת אחת, ואלו הן:

20 – ראשי אצבעות הידיים והרגליים.

1 – ראשי האוזניים [=שפת האוזניים].

1 – ראש החוטם.

1 – ראש הגווייה [=הגיד].

1 – ראשי דדים שבאשה. אבל דדי האיש אינם משופעים, ומחיה מטמאה שם. ורבי יהודה אומר שדין דדי האיש כדין דדי האשה.

ראשי אברים שעבד יוצא בהם לחירות

כבר נתבאר בדף כ"ד, שעבד יוצא לחירות, כשהשחית רבו אחד מאבריו שבגלוי ואינו חוזר. ובסוגיה באו מנו אברים שהם בכלל דין זה:

- כל עשרים וארבע ראשי אברים המנויים לעניין טומאת מחיה.

- אצבע יתירה, כשהיו לו שש אצבעות בשורה אחת.

- עצם שבזקן.

- לדעת רבי ובן עזאי גם לשון. אבל חכמים אומרים, שאין הלשון נחשבת אבר גלוי.

- לדעת רבי יהודה ורבי יוסי גם ביצים שסירס האדון בכלל זה. אלא שנחלקו באיזה אופן השחתתם מוציאה את העבד לחירות. לדעת רבי יהודה, בין מעוד בין כתות בין כרות ובין נתוק. ולדעת רבי יוסי, בין מעוד ובין כתות, אבל כרות ונתוק לא. אך לדעת חכמים ורבי אליעזר בן יעקב, המשחית אבר זה בכל האופנים

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת ררזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקיצור	סיכומי סוגיות מסכת קידושיין פרק ראשון (דפים ב'–כ"ט)		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)						

שניהם. שלו, במקום שכליו קונים, כלומר בסימטא לדברי הכל, וברשות המוכר לדעה אחת, [ואם אמר לו המוכר, שיקנו לו כליו, הכל מודים שקנה אף ברשותו].

ד. בהגבהה. רש"י מפרש, שניח תחתיו חבילי זמורות, ויעלה עליהם גובה שלושה טפחים. והרב משולם מפרש, שיגביה מעל הפיל חבילי זמורות, שהן מאכלו, ועל ידי זה יקפוץ הפיל, ויגביה עצמו מן הארץ.

דף כ"ו

במה הקרקע נקנית

קרקע נקנית **בכסף** או **בשטר** או **בחזקה** [=פעולה בעלות בקרקע], ומכל מקום, דווקא אם רצו המוכר והקונה בפירוש, שהקרקע תיקנה באחד מקניינים אלו, היא נקנית בו בכל אופן, אבל כשהיה הקניין בסתם, יש אופנים שקניינים אלו קונים, ויש אופנים שאינם קונים.

א. קניין כסף. < הכסף קונה בפני עצמו רק במקום שאין רגילים לכתוב שטרות. > אבל במקום שרגילים לכתוב שטרות, אין הלוקח מסכים לקנות, **עד שיכתבו לו את השטר** כמנהג המקום, ולכן אין הקרקע נקנית בנתינת הכסף, קודם שנכתב השטר.

ב. קניין שטר. < השטר קונה בפני עצמו **במתנה**. > ולפי תירוצ אחד בגמרא השטר קונה בפני עצמו גם **במכר של שדה גרועה**, אף שהמוכר חפץ להיפטר ממנה, ולכן מקנה הוא את השדה, אף קודם קבלת הכסף, כדי שלא יוכל הלוקח לבטל את המכירה. < **אבל בשאר מכירות** אין המוכר מסכים להקנות את הקרקע, **עד שיקבל את הכסף**, ולכן השטר אינו קונה קודם נתינת הכסף.

ג. קניין חזקה. בתוס' בדף כ"ז משמע, שקניין חזקה שווה לקניין שטר, לעניין שאינו קונה בלא כסף. ולכאורה במתנה או במכר שדה גרועה הוא יקנה בלא כסף, כקניין שטר. ולא נתבאר אם קניין חזקה שווה גם לקניין כסף, לעניין שאינו קונה לבדו, במקום שכותבים שטרות.

מתנה עם ייפוי כח של מכר

מקבל מתנה ולוקח בשלושת הדברים הבאים אין כוחם שווה:

א. דינא דבר מצרא [רעת הקונה]. כלל הוא במכירת קרקע, שבעל הקרקע, הסמוכה לקרקע הנמכרת, קודם לכל אדם לקנותה. אבל אם הקרקע ניתנת במתנה לאדם אחר, אין בעל הקרקע הסמוכה יכול לעכב.

ב. אחריות [טובת הקונה]. מי שקנה שדה, ולאחר מכן נטלו אותה ממנו [בעלי חובות שהקרקע משועבדת להם] מחמת המוכר, חוזר

לפי פירוש רשב"ם ור"י [משיכה עדיפה על מסירה], **מסירה בלבד קונה ברשות הרבים, ומשיכה בלבד קונה בסימטא**, שכל מקום שמשיכה קונה, אין מסירה קונה, ורק ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם מסירה קונה, משום שמשיכה אינה קונה שם.

ולפי פירוש הר"ר חיים [מסירה עדיפה ממשיכה], **אכן מסירה בלבד קונה ברשות הרבים, ומשיכה בלבד קונה בסימטא, ולא משום שמשיכה עדיפה על מסירה**, אלא משום שהמוכר תפס את מקומו בסימטא, ואין מסירה קונה ברשות המוכר.

ולפי פירוש רש"י ורבינו תם [מסירה עדיפה ממשיכה], **מסירה קונה בין ברשות הרבים בין בסימטא**, כי אם משיכה קונה בסימטא, כל שכן שמסירה תקנה שם, ולא אמרו בבבא בתרא אלא **שמשיכה קונה בסימטא בלבד**, ומסירה אף ברשות הרבים.

עדיפות הקניין בבעלי החיים

	רש"י		ר"י	
	בהמה גסה	בהמה דקה	בהמה גסה	בהמה דקה
	1. הגבהה	1. הגבהה	1. הגבהה	1. הגבהה
	2. מסירה	2. מסירה	2. משיכה	2. מסירה
	3. משיכה	3. משיכה	3. מסירה	3. מסירה
רבי מאיר ורבי אלעזר	1. הגבהה ^א	הגבהה	1. הגבהה	הגבהה
	2. מסירה ^ב		2. משיכה	2. מסירה
			3. מסירה	3. מסירה
חכמי המשנה	1. הגבהה	1. הגבהה	1. הגבהה	1. הגבהה
	2. מסירה ^ב	2. מסירה	2. משיכה	2. משיכה ^ג
		3. משיכה	3. מסירה	3. מסירה
חכמי הברייתא	1. הגבהה	1. הגבהה	1. הגבהה	1. הגבהה
	2. מסירה	2. מסירה	2. משיכה	2. משיכה ^ג
	3. משיכה	3. משיכה	3. מסירה	3. מסירה
רבי שמעון	הגבהה	הגבהה	הגבהה	הגבהה

א. רש"י מפרש שלושה טפחים. ורבינו תם מפרש טפח.

ב. ואם אי אפשר במסירה, כגון במציאה שאין מוסר, אפשר לקנות במשיכה.

ג. ואם אי אפשר במשיכה, כגון ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם, שאין משיכה קונה שם, אפשר לקנות במסירה.

לרבי שמעון פיל במה יקנה

נתבאר שלדעת רבי שמעון כל הבהמות נקנות בהגבהה. ולהלן יתבאר היאך יקנו פיל לפי דעתו.

א. בקניין חליפין.

ב. בקניין חצר.

ג. בכליו של קונה, [שיכניס ארבעת רגליו של הפיל, לארבעה כלים

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

-

באו כאן בגמרא שלושה מעשים, שהקנו בהם מטלטלים אגב קרקע, ורצו להוכיח מהם, שמטלטלים נקנים אגב קרקע, אף על פי שאינם צבורים על גבי הקרקע, אבל הראיות הללו נדחו בגמרא.

חליפין על ידי אחר

הר"ר שמעיה הוכיח מהסוגיה, שאין אדם מזכה לחבירו בקניין חליפין, אלא אם כן עושה זאת בפני חבירו. וריב"ן תמה על כך. והתוס' דחו את ראיית הר"ר שמעיה על פי גרסת רש"י.

דף כ"ז

מעשה ברבן גמליאל וזקנים

רש"י מפרש, שרבן גמליאל שכח לעשר ולתקן את טבלו קודם שיצאו לדרך, וגם שכח להרשות לבני ביתו לעשות כן, והיה ירא שמא יחשבו שהטבל הזה מעושר, ויאכלו ממנו, וכדי להצילם מהאיסור, הפריש את המעשרות ממקומו בדרך. ולא שקבע מה הוא מעשר ראשון, ומה מעשר עני, אלא שאמר, "מה שעתיד אני להפריש למעשר ראשון נתון ליהושע" [שהיה לוי] "ומה שאני עתיד להפריש למעשר עני נתון לעקיבא" [שהיה גבאי עניים, והקנה להם את המעשרות הללו בקניין אגב], ומאחר שהיתה שם הרבה תבואה, היה בטוח שלא יאכלו בני ביתו הכל, עד שיחזור, ויוכל להפריש מהנותר למעשרות, ובזה השאר מתוקן כבר עכשיו.

ותוס' מפרשים, שהתבואה שבבית רבן גמליאל כבר היתה מתוקנת, שהופרשו ממנה כל המעשרות, אלא שעדיין לא נתן אותם לבעליהם [הלויים והעניים], ומאחר שהגיע זמן הביעור, היה מחוייב לעשות זאת, והקנה כל אחד מהמעשרות לבעליו בקניין אגב.

[א] **וי"מ שתרומה לא היה צריך לתקן ממקומו, כי חיטה אחת פוטרת את הכרי מהתורה, והפרישה קודם שיצא לדרך בלא טורח, ונתנה לכהן לצאת ידי חובה מהתורה.** [ב] **וי"מ** שלא היה צריך להקנות את התרומה לבעליה ממקומו, כי התרומה אינה חייבת בביעור, [ותוס' דחו את הדברים הללו]. [ג] **וי"מ** שלא היה צריך לתקן את התרומה ממקומו, כי רגילים להפרישה בגורן, מיד אחר המירוה, ורק שאר המעשרות היו מפורשים לאחר זמן.

קנס עזרא

כשעלה עזרא מבבל, לא עלו עמו הלויים הראויים לעבודה, ולפיכך קנס את הלויים בעניין המעשרות.

וי"א שמהתורה המעשר ניתן רק ללוויים, ועזרא קנס אותם שיינתן גם לכהנים.

הוא וגובה מהמוכר מה שנטלו ממנו. אבל מקבל מתנה שנטלו ממנו את הקרקע מחמת הנותן, אינו חוזר וגובה מהנותן, כי לא שילם לו עליה כלום.

ג. **עין טובה או רעה.** מוכר בעין רעה מוכר, ולא הקנה אלא מה שפירש, אבל נותן מתנה בעין יפה נותן, ואף דברים שלא פירש נתונים למקבל, כגון בור מים שבשדה.

והרוצה לתת מתנה לחבירו, וליפות את כוחו כמכר וכמתנה, יכתוב לו שני שטרות, אחד בלשון מכר, ואחד בלשון מתנה, ולא יוציא בכל פעם אלא את השטר הנצרך לו. שאם יטלו ממנו את הקרקע, יחזור ויגבה מהנותן בשטר מכר. ואם יערער בעל הקרקע הסמוכה, ויאמר שהוא קודם לקנות את הקרקע, יוציא את שטר המתנה, להשקיט את ערעורו. וכן ייטול בו את הדברים, שמקבלים רק במתנה בעין יפה.

אבל אם יכתוב לו בשטר אחד לשון מכר ולשון מתנה, השטר נידון כשטר מכר, ובעל הקרקע הסמוכה יוכל לערער על המכירה. [אבל לעניין זכייה בדברים שאין מקבלים אלא בעין טובה, יתכן שיועיל לו לשון המתנה הכתוב בשטר].

מטלטלים נקנים במשיכה

לדעת ריש לקיש, מדין תורה מטלטלים נקנים במשיכה.

ולדעת רבי יוחנן, מדין תורה מטלטלים נקנים בכסף, וחכמים תקנו שלא יקנו בכסף אלא במשיכה.

קרקע כלשהו

קרקע כלשהו נידונית כקרקע גדולה לדברים הבאים:

א. **חייבת בפאה.** [כגון אם גדל בה קנה אחד, ובו כמה שיבולים].

ב. **חייבת בביכורים.**

ג. **כותבים פרוזבול על חוב שהלווה למי שיש קרקע כזו, כשם שכותבים פרוזבול על חוב שהלווה, למי שיש קרקע גדולה.** [שלא תקנו פרוזבול, אלא בחובות שיש ללווה קרקע, כי אין רגילים להלוות למי שאין קרקע, מחשש שלא יהיה מהיכן לגבות, ולא תקנו פרוזבול אלא בהלוואות שכיחות, כלומר כשיש ללווה קרקע, ומאחר שתקנו באופן הזה, לא חלקו בין קרקע גדולה לקטנה, אף על פי שאי אפשר לגבות חובות מקרקע קטנה כזו. ורבינו תם כתב, שאפשר לגבות כל החוב מקרקע קטנה, כי הלווה יחזור ויקנה אותה ממנו, מחמת חביבותה אצלו, ויחזור ויגבה ממנו, וחוזר חלילה, עד שיגבה כל חובו.

ד. **קונים מטלטלים אגב קרקע זו, כשם שקונים אותם אגב קרקע גדולה.**

ה. **וי"א שמי שיש לו קרקע כלשהו, חייב בוידוי מעשרות, כמי שיש לו קרקע גדולה.** וי"א שאף מי שאין לו שום קרקע, חייב בוידוי מעשרות, על פירות טבל שקנה, והתחייב במעשרותיהם.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
<p>כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)</p>						

אחא בריה דרב איקא, [אם שילם דמי כולם], **כיוון שהחזיק בשדה אחת, קנה את כל השדות**, כי כל קרקעות העולם גוף אחד הם, ומחזיק באחת מהם, כמחזיק בכולם, וקנה מה שהבעלים מקנים לו בכל מקום.

וללישנא בתרא של רב אחא בריה דרב איקא, לא קנה אלא שדה שהחזיק בה.

מסר לו עשר בהמות באפסר אחד

רש"י מפרש, שמסר לו את כל האפסרים האגודים יחד. ותוס' מפרשים, שמסר לו בהמה אחת שאפסר שלה אגוד עם אפסרי שאר הבהמות.

אם אמר לו המוכר "קנה", [וכבר שילם דמי כולם], **קנה את כל הבהמות**. ואפילו אם נאמר שמחזיק בקרקע אחת לא קנה את שאר הקרקעות, כי המחזיק באמת לא החזיק בכולם, אבל זה מחזיק בכל הבהמות, [ותוס' מפרשים, משום שזה ראוי להחזיק בכל הבהמות בבת אחת, אבל אי אפשר להחזיק בעשר קרקעות בבת אחת].

ואם אמר לו המוכר "זו קנה", **לא קנה אלא את אותה הבהמה**. ואפילו אם נאמר שמחזיק בקרקע אחת קנה את שאר הקרקעות, כי כשאמר לו לקנות בהמה אחת, הרי זה כאומר לא תקנה השאר, אבל האומר לך החזק בקרקע אחת, אינו ממעט את האחרות, כי כולם גוף אחד, וכאילו אמר לו קנה הכל על ידי חזקה בקרקע זו.

גלגול שבועה

מהתורה, רק מי שתובע את חבירו ממון שאינו קרקע, והלה מודה במקצת, או שהוא כופר הכל ועד אחד מעיד שהוא חייב, **הרי זה מחויב להישבע שהדין עמו**.

ואם תבע את חבירו מטלטלים וקרקעות, והתחייב לו שבועה על המטלטלים, [כגון שהודה במקצת המטלטלים, או כפר הכל ועד אחד מעיד שהוא חייב את המטלטלים], **מגלגל עליו את השבועה גם על הקרקעות**, ומחויב להישבע גם על הקרקעות שהדין עמו.

וכשם שמגלגלים שבועה על טענת קרקעות, כך מגלגלים שבועה על טענת עבדים עברים, [כגון "השבע לי שלא נמכרת לי בעבד עברי"]. ואף שעבד דינו כקרקע, מכל מקום מה שמגלגלים שבועה על טענת עבדים, חידוש גדול הוא יותר ממה שמגלגלים על טענת קרקעות, כי מכירת עבדים נעשית בפרסום, והיה אפשר לומר שמתוך שלא נודע שנמכר, ודאי הוא שלא נמכר, ואין להטיל עליו שבועה לחינם, מה שאין כן קרקע, שנמכרת אף בצנעה, ומסתבר שיש להטיל שבועה על הנתבע, לברר שאינו חייב.

וי"א שמהתורה המעשר ניתן לכהנים וללוויים, ועזרא קנס אותם שלא יינתן אלא לכהנים. ומכל מקום לא קנס אלא את הלוויים העשירים, אבל את העניים לא קנס, ורשאים ליטול את המעשר. **ולעניין זה כל המתפרנסים בדוחק גם כן נחשבים לעניים, אף על פי שיש להם מאתים זוז**, ואינם נחשבים לעניים לעניין מעשר עני.

חליפין בקרקע ובשכירות קרקע

כתבו התוס', אף על פי שקרקע נקנית בחליפין, **שכירות קרקע אינה נקנית בחליפין**.

שלושה שטרות

האומר "זכו בשדה זו לפלוני, וכתבו לו את השטר", חוזר בשטר ולא בשדה.

האומר "זכו בשדה זו לפלוני על מנת שתזכו לו את השטר", חוזר בשטר ובשדה.

ואם השטר כבר כתוב, כיון שהחזיק בשדה זכה בשטר.

קניין אגב

המוכר **מטלטלים עם קרקע**, כיוון שקנה הלוקח את הקרקע באחד מהקניינים שהקרקע נקנית, קנה עם הקרקע גם את המטלטלים, בלא קניין נוסף, **ואפילו היו המטלטלים במקום אחר. ובלבד שיאמר לו המוכר קודם שיקנה, "קנה קרקע וקנה מטלטלים אגבה"**, **וכבר שילם את מחיר כל המטלטלים**.

וכן אם היתה הקרקע במכר, והמטלטלים במתנה, נקנו המטלטלים אגב הקרקע, [אף שאינו משלם עליהם].

וכשהקנה את הקרקע לאחד, ואת המטלטלים רצה להקנות לאחר, על ידי שיזכה לו אותם הקונה אגב הקרקע שזוכה לעצמו, **ספק בגמרא** אם קנה את המטלטלים. [ולתירוץ אחד בגמרא, אם הקנה את הקרקע לגבאי צדקה, יכול לזכות לעניים מטלטלים אגב הקרקע שזוכה הגבאי לעצמו, כי גם מה שהוא זוכה לעניים, הוא זוכה בעצמו, שהוא נחשב כיד העניים].

דברים שאין מועיל בהם גם כסף וגם שטר וגם חזקה

פדיון הקדש ומעשר שני, בכסף. ולא בשטר או חזקה.

אשה יוצאת מבעלה, בשטר. ולא בכסף או בחזקה.

עבד עברי נקנה, בכסף או בשטר. ולא בחזקה.

עשר שדות בעשר מדינות – נקנים **בחזקה** שעושה באחד מהם. ולא בכסף או שטר שנעשו על אחד מהם.

מכר עשר שדות בעשר מדינות

לדעת התנא של הברייתא וכן לדעת שמואל וללישנא קמא של רב

ג. אלו דברים קונים חליפיהן.

[א] **כסף** – לדברי הכל אינו קונה חליפין, כי חשיבות הכסף היא מחמת הצורה הטבועה בו, ואינה חשיבות קבועה, כי פעמים המלכות מבטלת את המטבע, ומאחר שכל חשיבות המטבע עלולה להתבטל, אין אדם סומך עליו כמו על כלי, ואינו מקנה את המקח תמורתו, [או תמורת הנאת נתינתו]. **וכתבו התוס'** שלולא חסרון זה, היה הכסף קונה חליפין, אף לדברי האומר שאין חליפין אלא בכלי, כי **כסף נחשב לכלי, משום שראוי לתלותו בצוואר. א"נ משום שראוי לשקול כנגדו. א"נ משום שראוי לקנות בו כל דבר.**

[ב] **כלים** – לדברי הכל קונים חליפין, כמו שנאמר במגילת רות, "וְזֹאת לְפָנַי בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּכָה לְקַיֵּם כֹּל דְּבַר שְׁלֹף אִישׁ נַעֲלוּ וְנָתַן לְרַעְהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל" (רות ד' ז'), ונעל האמורה כאן היא כלי, וכשם שכלי זה קונה חליפין, כך כל הכלים קונים חליפין.

[ג] **פירות** [ושאר דברי מאכל] – לדעת רב נחמן אינם קונים חליפין, שאינם דומים לנעל האמור בפסוק. **ולדעת רב ששת** אף שאינם דומים לנעל, הם קונים חליפין, כי הכתוב "לקיים כל דבר", בא לרבות כל דבר [חוץ מכסף] לקניין חליפין.

[ד] **שאר מטלטלים** שאינם כלים ואינם אוכלים ואינם כסף [כגון בעלי חיים] – לפירוש רש"י, דינם כדין פירות, שנחלקו בהם רב נחמן ורב ששת, לרב נחמן כל שאינו כלי אינו קונה חליפין, ולרב ששת כל דבר קונה חליפין. ולפירוש ר"ח ור"י, דינם כדין כלים, משום שראויים הם לתשיש ככלים, ולדברי הכל קונים חליפין.

קניין כסף במטלטלים

לדעת ריש לקיש, מדין תורה אין מטלטלים נקנים ללוקח בקניין כסף **אלא במשיכת** המטלטלים עצמם, ואין יוצא מכלל זה [אלא בהקדש].

ולדעת רבי יוחנן, מדין תורה מטלטלים נקנים ללוקח בקניין כסף, אבל חכמים חששו, שמא תיפול דליקה ברשות המוכר, קודם שהלוקח ייטול משם את המטלטלים, שקנה בקניין כסף, והמוכר לא יטרח להצילם, כי אינו מתחייב על שמירתם יותר משומר שכן, ופטור הוא על נזק הבא להם באונס, ולפיכך תיקנו חכמים, שלא יכנסו המטלטלים לרשות הלוקח, אלא שימשוך אותם, ועד אז הם קניינו של מוכר, ואם תיפול דליקה, יטרח להצילם שלא יפסיד.

ולדעת רב נחמן, לא נאמרה תקנה זו אלא בקניין כסף הנעשה באופן שכיח, כלומר שהלוקח נותן כסף למוכר תמורת המקח. אבל כשנעשה קניין הכסף באופן שאינו שכיח, [כמו שיתבאר בעזה"י בהמשך], לא תקנו חכמים דבר זה, והכסף קונה את המטלטלים. [לפירוש רש"י, כן דעת רב נחמן למסקנה. אולם לפירוש

מניין לגלגול שבועה מהתורה

לדעת עולא, **עיקר דין גלגול שבועה נאמר בפרשת סוטה**, שאין אדם משביע את אשתו על סתירת אירוסין בפני עצמה, [כי קודם שכנסה, אין כאן "טומאה תחת אישך", ואחרי שכנסה, אם באמת זנתה, הרי בא עליה אחר כך כשכנסה, ואינו מנוקה מעוון, ואין המים בודקים את האשה, אם האיש אינו נקי מעוון], ואף על פי כן, אם קינא לה משנישאת, ונסתרה לאחר מכן, מגלגל עליה שבועה שלא נטמאה, גם בזמן שהיתה מאורסת.

וכתבו התוס' שלדעת רב, עיקר דין גלגול שבועה נלמד, ממה שאין אדם משביע את אשתו שלא נטמאה עם אדם אחר, שלא נסתרה עמו, ואף על פי כן אם משביע אותה שלא נטמאה עם מי שנסתרה עמו, הוא מגלגל עליה שבועה שלא נסתרה עם אחרים, ואפילו הם קטנים שאין משביעים עליהם בפני עצמם כלל.

וגלגול שבועת ממון למד בקל וחומר מגלגול שבועה האמור בסוטה, משום ששבועת ממון חמורה משבועת סוטה, ששבועת ממון באה אפילו על ידי עד אחד, מה שאין כן שבועת סוטה, שאינה באה אלא על פי שני עדים שמעידים שנסתרה.

וכשם שעל הסוטה מגלגלים שבועה על טענת ספק כטענת ודאי, כך בדיני ממונות **מגלגלים שבועה על טענת ספק כטענת ודאי.**

דף כ"ח

הקורא לחבירו עבד או ממזר או רשע

הקורא לחבירו עבד – יהא בנידוי. מאחר שמזלזל בישראל מזלזלים בו. [ותוס' כתבו, מאחר שקרא לחבירו עבד, שנאמר בו "ארור", ינדו אותו בקללת ארור של נידוי].

הקורא לחבירו ממזר – סופג את הארבעים. וזה קל מנידוי. [ותוס' כתבו, מאחר שאמר שחבירו עבר באיסור לא תעשה, ילקו אותו ארבעים, כעובר באיסור לא תעשה].

הקורא לחבירו רשע – יורד עמו לחייו. וזה קל מהראשונים, שאין ביי"ד נזקקים לו, אבל הוא מותר לשנאתו, ולמעט פרנסתו, ולירד לאומנותו.

מדיני קניין חליפין [=סודר]

א. אופן הקניין.

לדעת רב, [בכליו של קונה, כלומר] המוכר מושך מהקונה איזה חפץ, ותמורת החפץ הוא מקנה לקונה את המקח.

ולדעת לוי, [בכליו של מקנה, כלומר] הקונה מושך מהמוכר איזה חפץ, ותמורת ההנאה שיש בזה למוכר, [שהקונה מסכים לקבל ממנו את החפץ], הוא מקנה לקונה את המקח.

<p>כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר</p>		<p>לעילוי נשמת מרת רחזה (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>בקיצור</p>	<p>סיכומי סוגיות מסכת קידושין פרק ראשון (דפים ב"כ"ט)</p>		<p>לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה</p>
---	--	---	----------------------	---	--	--

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

אבל אם אמר על מה ששווה מנה, "יהא להקדש במנה", לא התכוון לוותר להקדש משלו כלום, ולכן אם בשעה שבא לתת אותו להקדש, היה שווה יותר, רשאי לקבל מההקדש את כל שוויו.

וי"מ שאם אמר כן על דבר שאין שוויו ידוע, כגון שאמר על מרגלית, "תהא להקדש במנה", אם נמצאת שווה יותר ממנה, אין לו אלא מנה, והשאר זכה בו ההקדש באמירתו, כי מחמת הספק, שמא שווה יותר או פחות, גמר שבכל מקרה לא ייטול מההקדש אלא מנה.

וי"מ שרק אם באמת התכוון שאם שווה יותר יהיה המותר מתנה להקדש, זכה בו ההקדש באמירתו.

דף כ"ט

הקדש קונה בכסף ובמשיכה

מדין תורה, קניין הקדש במטלטלים הוא בכסף, שנאמר "ונתן ... את ... הכסף ... וקם לו".

וחכמים תקנו, שבמקום שהדבר טובת ההקדש, הוא קונה גם במשיכה, שלא יהא כח הדיוט חמור מהקדש.

ולפיכך כשהדיוט קונה דבר מהקדש כך הוא הדין:

[א] **משך והתייקר** קודם ששילם – **משלם ביוקר**, כי לא קנה עד נתינת הכסף.

[ב] **משך והוזל** קודם ששילם – **משלם ביוקר**, כי קנה במשיכתו כמושך מהדיוט, שלא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש.

[ג] **שילם והתייקר** קודם שמשך – **אינו צריך להוסיף** על מה ששילם, כי קנה בכסף, ואין לומר שלא קנה עד שמשך כקונה מהדיוט, ויצטרך לשלם ביוקר, כי גם הדיוט שמכר אסור לחזור בו אחרי ששילמו לו, אף על פי שלא קנו עד שימשכו ממנו.

[ג] **שילם והוזל** קודם שמשך – אין מחזירים לו את הכסף שהוזל, כי קנה בכספו **כפי שעת היוקר**.

התוס', אין הכרח שכן דעתו גם למסקנה, אבל יתכן שכן הדין].

ומתוך פירוש רש"י משמע, שכל קניין הנעשה בכסף שהמוכר חייב ללוקח קודם המכירה, נחשב לקניין כסף שאינו שכיח, ומועיל במטלטלים לדעת רב נחמן. [והתוס' במסכת בבא מציעא ביארו, שקניין זה אינו חל בכסף עצמו שהמוכר חייב ללוקח, כי אינו שייך ללוקח עד שיקבל אותו, ואיך יקנה בו, והכוונה היא שהלוקח קונה במחילת החוב, שבכך הוא מהנה את המוכר בשווה כסף, ובזה הוא קונה].

ויש מפרשים שרק קניין הנעשה בחוב, הבא מחמת מכירה אחרת, [שהמוכר קנה מהלוקח], נחשב לקניין כסף שאינו שכיח, שקונה מטלטלים, והם מפרשים שהקניין נעשה בכסף עצמו, כי חוב הבא מחמת קניין, נחשב של המוכר אף קודם שקיבל אותו, ואינו כשאר הלוואות שהכסף אינו שייך למלווה, עד שיקבל אותו.

ומכל מקום גם במקום שאין הכסף קונה את המטלטלים, נתינת הכסף מועילה, שיהיה אסור לחזור מהקניין, וכל החוזר בו, אף על פי שהדין עמו, מקללים אותו ביי"ד, שמי שפרע מדור המבול יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו.

משנת כל הנעשה דמים באחר

לדעת רב יהודה ולרב ששת, המשנה באה לחדש, שכל המטלטלים קונים חליפין, ואפילו פירות.

ולדעת רב נחמן, המשנה באה לחדש, שיש מטלטלים הנקנים בקניין כסף, והוא כשהקניין נעשה באופן שאינו שכיח [כמבואר לעיל]. כן פירש רש"י, ותוס' פירשו, שהמשנה באה לחדש, שכל המטלטלים [חוץ מפירות] קונים חליפין, ולא רק כלים.

אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט

האומר על מה ששייך לו "יהא להקדש", אפילו עומד בסוף העולם, קנה אותו ההקדש, בלא שום קניין נוסף.